

UNIVERZITA PALACKÉHO v OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav speciálně pedagogických studií

Bakalářská práce

Gabriela Hodová

**Přínos práce asistenta pedagoga v rámci působení v mateřské
škole a na prvním stupni základní školy**

Olomouc 2023

vedoucí práce: Mgr. Martin Dominik Polínek, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem veškeré použité materiály.

V Olomouci dne 25.května 2023

.....
Gabriela Hodová

Poděkování

Chci poděkovat celé své rodině za trpělivost, zájem, pochopení a podporu a také všem mým spolužačkám za velkou pomoc a podporu během celého studia.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 TYPY ASISTENTŮ V MATEŘSKÉ A NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE	8
1.1 ASISTENT PEDAGOGA	8
1.2 ŠKOLNÍ ASISTENT	13
1.3 OSOBNÍ ASISTENT	14
2 INTEGRACE A INKLUZE, JEJICH SROVNÁNÍ A POCHOPENÍ	16
2.1 INTEGRACE	16
2.2 INKLUZE	16
3 ETOPEDIE A JEJÍ VÝZNAM	18
4 DĚTI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI A FUNKCE PODPORY ASISTENTA..	23
4.1 SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ	23
4.2 PORUCHA AUTISTICKÉHO SPEKTRA TZV. PAS.....	25
4.3 ODLIŠNÝ MATEŘSKÝ JAZYK TZV. OMJ	26
4.4 SLUCHOVÉ VADY	26
4.5 VADY ŘEČI A NARUŠENÁ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOST TZV. NKS	28
ÚVOD K PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	30
ČASOVÉ ROZLOŽENÍ CELÉHO VÝZKUMU	31
5 METODOLOGIE VÝZKUMU	32
5.1 KVALITATIVNÍ VÝZKUM	32
5.2 CÍL VÝZKUMU	33
5.3 VÝZKUMNÝ VZOREK, SBĚR DAT, VLASTNÍ ANALÝZA A VÝZKUMNÁ OTÁZKA	33
6 REALIZACE VÝZKUMU	34
6.1 POLOSTRUKTUROVANÝ ROZHOVOR.....	34
6.2 VÝBĚR RESPONDENTŮ	34
6.3 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	34
6.4 SAMOSTATNÉ ROZHOVORY	35
7 VÝSLEDKY VÝZKUMU	37
7.1 VZDĚLÁNÍ, DÉLKA A PRAXE VE ŠKOLSTVÍ A NA POZICI ASISTENTA.....	37
7.2 POČET DĚTÍ, JEJICH DIAGNÓZA, PROJEVY DÍTĚTE A JEHO PODPORA	38

7.3	SPOLUPRÁCE S PEDAGOGY, RODIČI A ZAMĚSTNAVATELEM	40
7.4	OSOBNOST ASISTENTA JEHO VLASTNÍM POHLEDEM	41
	DISKUSE	43
	ZÁVĚR.....	45
	SEZNAM LITERATURY A POUŽITÉ ZDROJE	46
	SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ	48
	ANOTACE KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.....	49
	SEZNAM PŘÍLOH.....	51
	PŘÍLOHY	52

Úvod

Hned úvodem bych napsala, že by bylo příjemné, kdyby tato bakalářská práce byla vhodným přínosem rodičům a ostatním, kteří hledají pro své dítě asistenta pedagoga.

Role asistenta pedagoga je v dnešní době velice aktuální a velmi diskutovaná. Jak již víme, stále více má jeho pomoc a práce ve školním prostředí neoddiskutovatelnou roli. Proto jsem se rozhodla psát svoji bakalářskou práci na téma Přínos práce asistenta pedagoga v rámci působení v mateřské škole a na prvním stupni základní školy. Přesněji jakou roli hraje osobnost asistenta pedagoga v dnešním školství, jak moc je jeho práce potřebná a také oceněná.

V dnešní době bohužel děti se speciálními vzdělávacími potřebami stále přibývá. Ať už se jedná o děti s narušenou komunikační schopností, děti s poruchou autistického spektra, děti z nepodnětného prostředí nebo i děti s odlišným mateřským jazykem, tělesným postižením, kombinovaným postižením a jiné. V dřívější době by většina těchto dětí byla vzdělávána ve speciálních mateřských nebo základních školách. V současné době inkluzivního vzdělávání se snažíme mnoho těchto dětí začleňovat do intaktní společnosti. Myšlenka je to dobrá, ovšem otázkou je, zda je vhodná pro všechny tyto děti a zda je veškerá intaktní společnost schopna potřeby těchto dětí chápat. V této chvíli vstupuje na scénu asistent pedagoga, který má vlastně roli spojky mezi dítětem se speciálními vzdělávacími potřebami, jeho rodiči nebo jiným zákonným zástupcem a intaktní společností, což jsou pedagogové, vychovatelé a ostatní, kteří s tímto dítětem pracují.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. Obě části jsem rozdělila na několik kapitol, ve kterých popisuji jak teoretické věci, tak i potom samotný výzkum. V první kapitole teoretické části je popsáno, s jakými druhy asistentů se v dnešní době můžeme u dětí i dospělých potkat. Nejde jen o asistenta pedagoga, ale i o školního asistenta a osobního asistenta. Dle mého je potřeba tuto problematiku aspoň nastínit a trochu vysvětlit. Druhá kapitola je zaměřena na osvětlení pojmů integrace a inkluze a jaký je mezi nimi rozdíl, což v dnešní době mnoho lidí neví a rozdíly mezi těmito pojmy nechápe. Třetí kapitola Etopedie je v současné době velmi aktuální, neboť v této speciálně pedagogické oblasti jsou zahrnuty problémy dětí s chováním, učením, s narušenou emoční stránkou. Proto se snažím v této kapitole osvětlit veškeré možné problémy, se kterými se asistent pedagoga může potkat. Čtvrtá kapitola vzešla již ze samotného provedeného výzkumu a zaměřuje se již přímo na děti se speciálními vzdělávacími potřebami, se kterými asistenti nejvíce pracují.

Praktická část je již zaměřena přímo na samotný výzkum a je rozdělena na tři samostatné kapitoly.

První kapitola je zaměřena na stručný popis toho, jaký výzkum jsem k samotné práci použila, jaký cíl a výzkumnou otázku bakalářská práce má a jakou metodou proběhl výběr respondentů a samotný sběr dat a konečná analýza výzkumu.

Druhá kapitola je zaměřena na podrobný popis realizace výzkumu. Jak probíhal výběr respondentů, jakou formou výzkum probíhal, jak vypadaly samotné rozhovory a probíhalo výzkumné šetření.

Třetí kapitola je přímo zaměřena na podrobný popis výsledků výzkumu a analýzu celého výzkumu. Zde hodnotím a porovnávám veškeré výsledky z proběhlých rozhovorů, třídím do skupin neboli tzv. trsů a prezentuji veškeré výsledky.

Jak už jsem psala výše, výsledky bakalářské práce By mohli použít rodiče, ale i pedagogičtí pracovníci při výběru vhodného asistenta pedagoga ke svému dítěti.

Teoretická část

1 Typy asistentů v mateřské a na základní škole

Nedílnou součástí při práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) jsou ve školských zařízeních kromě pedagogů také asistenti. Je to jedna z nejmladších pedagogických pozic. Jejich práce je v dnešní době inkluze velmi potřebná a dle mého názoru i nenahraditelná. v praxi se můžeme setkat s několika typy asistentů.

1.1 Asistent pedagoga

Funkce asistenta pedagoga je zřízena dle Zákona č.561/2004 Sb. a dle Zákona č.563/2004 Sb., po jehož novelizaci byla funkce asistenta pedagoga popsána takto: „*Asistent pedagoga, který vykonává přímou pedagogickou činnost ve třídě, ve které se vzdělávají děti nebo žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, nebo ve škole zajišťující vzdělávání dětí a žáků formou individuální integrace.*“ (Teplá a Felcmanová, 2016) a vymezena dle vyhlášky č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Ukotvení pozice asistenta je tedy popsáno takto: „*Ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání.*“ (Teplá a Felcmanová, 2016 Zákon č.563/2004 Sb.). S prací asistenta se v dnešní době můžeme potkat jak na běžných základních a středních školách, tak i ve školách mateřských, ale i ve speciálních školách (Kendíková, 2016). *Ve školách se setkáváme s několika typy asistentů. Asistent pedagoga, osobní asistent dítěte a školní asistent. Tyto tři pozice jsou často zaměňovány* (Němec, Martinovská, 2018, str.13).

Na základní a střední škole pracují asistenti pedagoga na základě doporučení školského poradenského zařízení, kterými jsou většinou pedagogicko-psychologická poradna anebo speciálně pedagogické centrum. Asistent pedagoga je běžný zaměstnanec dané školy a je na něj pohlíženo z hlediska zařazení jako na pedagoga. Proto by s ním tak mělo být i zacházeno.

Jeho náplní práce je plně spolupracovat jak s třídním učitelem jemu daného podporovaného žáka, tak i s ostatními pedagogy, kteří žáka vyučují. Asistent i komunikuje s rodiči a se všemi zúčastněnými se domlouvá na veškeré spolupráci a pomoci danému dítěti. Napomáhá socializaci a integraci žáka, ale vhodné je, aby toto vše probíhalo nejlépe v kolektivu třídy

a podporované dítě nebylo vyčleněno z kolektivu např. samostatným sezením s asistentem zcela někde mimo. (Kendíková, 2016)

V současné době rozlišujeme dvě úrovně odbornosti asistentů pedagoga. Pro každou úroveň je třeba jiné vzdělání:

Vyšší úroveň činnosti:

- Zahrnuje přímou pedagogickou práci ve třídě, ve které jsou vzděláváni žáci se speciálními vzdělávacími potřebami nebo přímo v škole s těmito žáky. Pro tuto úroveň je požadováno minimálně středoškolské vzdělání s maturitou a následně pedagogické vzdělání, minimálně středoškolské, dále vyšší odborné nebo vysokoškolské.

Nižší úroveň činnosti:

- Zahrnuje pouze pomocné výchovné práce ve škole či školském zařízení. Pro tuto odbornosti stačí výuční list. Dokonce je uznáno pouze základní vzdělání. V obou případech, tj. základní vzdělání či výuční list, je podmínkou pro práci asistenta této úrovně odbornosti absolvování kvalifikačního kurzu pro asistenty pedagoga.

Profese asistenta pedagoga však vyžaduje, kromě výše jmenovaného vzdělání, také další předpoklady, schopnosti a dovednosti. Portál pro asistenty pedagoga popisuje tyto schopnosti následovně:

- „*Asistent pedagoga by měl mít kladný vztah k dětem se sociálním znevýhodněním.*“ Podmínkou pro dobrou práci s těmito dětmi je mít opravdu chuť a potřebu pomáhat a působit kladně na děti ze znevýhodněného prostředí.
- „*Asistent by měl mít znalosti odpovídající činnostem, které bude vykonávat.*“ Pokud bude asistent pracovat s dítětem ze znevýhodněného prostředí, bude jeho úkolem vyvolat v něm radost ze vzdělávání a učení se, komunikovat s rodinou a dohlížet na plnění školních povinností, stačí k tomu středoškolské vzdělání. Neměl by však doučovat žáky z oborů, z nichž nemá znalosti.
- „*Asistent by měl být empatický.*“ Měl by dokázat pochopit reakce dítěte na různé podněty, mít porozumění pro jeho aktivity. Zároveň by měl mít alespoň základní povědomí o situaci v rodině dítěte a tyto informace dokázat využít při práci s dítětem.
- „*Pro správný výkon přímé pedagogické činnosti by měl být schopen pracovat pod vedením učitele a umět se poučit z rad zkušenějších.*“ Potřeba této schopnosti, či spíše

dovednosti plyne z nedostatečné pedagogické praxe nastupujících asistentů. Je více než důležité umět s pokorou přijmout radu zkušenějšího pedagoga či asistenta.

- „Asistent by měl být dostatečně trpělivý.“ Tato dovednost je nezbytná pro všechny pedagogy, a pro asistenty napříč vzdělávacími zařízeními. Je třeba mít dostatek trpělivost neustále opakovat pokyny, procvičovat látku do té doby, dokud si ji žák neosvojí. Z druhé strany kromě trpělivosti je velmi důležitá důslednost (www.asistentpedagoga.cz).

Z výše popsaného je naprosto zřejmé, že pro práci asistenta je třeba víc než jen kvalifikační kurz, který je mnohdy zaměřen na doslova základní pedagogické dovednosti.

Samozřejmě, že je i rozdíl, zda asistent pracuje v mateřské škole nebo na základních a středních školách.

„Mateřská škola má svá specifika, jakými jsou například věková skupina vzdělávaných dětí dva až šest, případně sedm let, skupiny ve třídách jsou zpravidla heterogenní, mateřská škola je často první institucí zapojující rodinu do systému vzdělávání. Ve třídách během dne pracují nejčastěji dvě učitelky, asistent je tedy třetí osobou v tomto mini týmu. Učitelka mateřské školy je často první osobou, která rodině sděluje informaci o možných speciálních potřebách dítěte“ (Němec, Martinovská, 2018, str.8).

I v mateřských školách jsme v posledních letech zaznamenali významný nárůst a zvyšování počtu asistentů pedagoga. Tako skutečnost je sice potěšující, je dobře, že se stát snaží podpořit ve vzdělávání dětí s různými druhy znevýhodnění a jiných postižení, ale současně je potřeba podpořit i samotné asistenty pedagoga. Nestačí pouze jejich přítomnost přímo na třídách a mezi dětmi, ale je i nutné, aby jejich pozici správně pochopili a efektivně využívali samotní pedagogové. Bohužel i nyní v dnešní době stále dochází k mnoha nejasnostem a nepochopení se mezi oběma stranami. Pozice asistenta přímo v mateřské škole ve spolupráci s pedagogem může vnést do předškolního vzdělávání velkou spoustu nových podnětů, může oživit již zastaralá pravidla a vnést i čerstvý vzduch do klimatu celé školky (Němec, Martinovská, 2018).

Při výběru asistenta do mateřské školy jsou trochu jiná kritéria a nároky na něj než při výběru asistentů na základní školu. Řád a denní režim je v mateřské škole trošinku odlišný a je potřeba, aby jej asistent chápal a rozuměl mu.

V mateřské škole by se ředitel při výběru vhodného asistenta měl zaměřit nejen na profesní dovednosti, ale jsou důležité i jiné stránky osobnosti přijímaného asistenta:

- *Asistent by měl mít rád svou práci a být pozitivně naladěný na děti* – paradoxem je, že vzhledem k tomu, jak špatně jsou asistenti placeni, tak tuto práci opravdu dělají lidé, mající velmi kladný vztah k dětem.
- *Asistent by měl být empatický* – musí nebo by měl chápat potřeby, zájmy a citová rozpoložení dítěte v předškolním věku.
- *Asistent by měl být trpělivý* – pokud pracuje s dítětem se znevýhodněním nebo nějakým jiným druhem postižení musí u něj prokázat notnou dávku trpělivosti, protože tyto děti potřebují mnohem více času na nácvik potřebných dovedností, často je potřeba určité činnosti neustále opakovat.
- *Asistent by měl být důsledný* – u dětí zvláště v předškolním věku je potřeba nastavit jasné hranice a pravidla a na nich si v rámci výchovného procesu trvat.
- *Asistent by měl být schopen se nechat vést zkušenějším učitelem* – vzhledem k profesním zkušenostem pedagoga je vhodné, aby byl asistent schopen dbát rad a pokynů pedagoga, respektoval jej a využíval ke své práci podnětné pokyny a rady, které jsou směřovány k co nejlepším výsledkům práce s podporovaným dítětem.
- *Asistent by měl být fyzicky zdatný* – někteří asistenti pracují s dětmi s fyzickým hendikepem a je po dobu jeho práce často nutné tomuto dítěti dopomoci i v jiné rovině než v rovině vzdělávání.
- *Asistent by měl být ochoten se dále učit* – vzhledem k tomu, že doba se neustále posouvá, a děti s různými hendikepy přibývá, je samozřejmě nutné, aby i asistent nespoléhal jen na své kvalifikační vzdělání a snažil se sám se neustále posouvat v oblasti vědomostí dále (Němec, Martinovská, 2018).

Tyto popsané vlastnosti jsou podobné jako u asistentů pedagoga na základních a někdy i na středních školách, ovšem zcela odlišné je to, že v mateřských školách má vzdělávání předškolních dětí svá specifika, a proto jsou na asistenty kladeny odlišné a někdy i mnohem vyšší nároky. (Němec, Martinovská, 2018)

Při výběrovém řízení, které vypisuje ředitel školy na základě doporučení již výše zmíněných pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogického centra by bylo vhodné, aby u něj byl i pedagog, který s přijímaným asistentem bude dále pracovat na třídě a povede ho. Asistent by samozřejmě měl splňovat kvalifikační podmínky, které již dříve byly zmíněny také, měl by být zdravotně způsobilý, nesmí mít omezenou svéprávnost, a hlavně musí být trestně bezúhonný. Při podpisu smlouvy by měl být asistent pedagoga seznámen se svojí náplní práce, s chodem a pravidly celého zařízení, s organizační a také provozní dokumentací. Měl by mít

také možnost se seznámit např. s celým Školním vzdělávacím programem, aby pochopil, kam mateřská škola směřuje a jaké vize, hodnoty a principy vyznává. Po nástupu by mu měl být představen veškerý pedagogický i provozní personál. Měl by poznat celý areál zařízení, včetně okolí, které je např. využíváno k vycházkám a k pobytu dětí venku (Němec, Martinovská, 2018).

Důležitou součástí uvedení pedagoga do mateřské školy je samozřejmě i samotné představení a uvedení asistenta do „jeho“ kmenové třídy, kde bude svoji práci vykonávat. Nejlépe je jej uvést a představit dětem jako nového pedagoga, který je tu pro všechny, aby hned ze začátku nedošlo ke stigmatizaci dítěte, ke kterému je daný asistent pedagoga přidělen. Při podpisu smlouvy, jak už jsem výše uváděla, je asistent pedagoga seznámen se svojí náplní práce a ta může vypadat např. takto:

Náplň práce

Asistent pedagoga s maturitou

Jméno, příjmení titul: Gabriela XY

Funkce: asistent pedagoga s maturitou

Zařazení pracovníka dle platové třídy: dle platových tabulek, navrhuje ředitel zařízení

1. **Odpovědnost:**

Zde budou popsány veškeré informace, za co, za koho a komu se asistent zodpovídá (např. za zdraví a bezpečnost dětí, zodpovědnost za uplatňování potřeb dítěte).

2. **Pracovní a organizační záležitosti:**

Zde bude popsáno vše co se týče organizace a pracovních povinností směrem k zaměstnavateli (zástup za jiné asistenty, účast na poradách, dodržování pracovní doby, dodržování pravidel školky směrem k veřejnosti apod..)

3. **Výchovně vzdělávací proces:**

V této pasáži jsou popsány veškeré profesní kroky a podpora vzdělávání přímo mířená k dětem (vede záznamy o svěřeném dítěti, komunikuje a spolupracuje

s rodiči, spolupracuje s PPP a SPC, podílí se přímo na vzdělávání dítěte, připravuje si osobně práci pro svěřené dítě, účastní se všech školkových a mimo školkových aktivit, úzce spolupracuje s pedagogy na třídě apod.).

4. Vzdělávání:

Zde je většinou zahrnuto a popsáno další osobní vzdělávání asistenta (ze své vlastní iniciativy studuje odbornou literaturu, školní normy, sám se zajímá o další možnosti vzdělávání).

5. Materiální oblast:

Práce, která není spojena s přímou prací asistenta (údržba pořádku na třídě, zodpovědnost za pomůcky, knihy, hračky a jiné pomůcky atd.).

6. BOZP:

V tomto oddíle je většinou popsáno vše, co se týká bezpečnosti na pracovišti a bezpečnosti dětí (zdravotní stav dítěte, bezpečnost na vycházkách, bezpečnost na třídě, poskytnutí pomoci při úrazu apod.).

7. Další povinnosti:

Zde mohou být popsána různá specifika školky (ekologicky zaměřená, tak bude dbát na třídění odpadu, chová se vhodně k přírodě).

Obrázek 1: Vzor pracovní smlouvy asistenta pedagoga s maturitou (Němec, Martinovská 2018, s. 114)

Jak už vyplývá z výše uvedeného, je práce asistentů v mateřských školách trochu odlišná než u asistentů na školách základních.

Vzhledem k tomu, že v dnešní době je inkluze na vzestupu, je jasné, že přítomnost asistenta pedagoga je ve školských zařízeních nezbytná. Asistent pedagoga je vlastně jedním z druhu podpůrných opatření, a tudíž je i jednou ze základních podmínek pro úspěšné vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. (Němec, Martinovská, 2018)

1.2 Školní asistent

Školní asistent je profese zavedená ve školství teprve nedávno. V legislativě dosud nenajdeme její jasnou definici. Podle dokumentu Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání je pozice

školního asistenta zřizována za účelem podpory dětí a žáků ohrožených školním neúspěchem. Za žáka ohroženého školním neúspěchem považujeme takové dítě, které se nachází v situaci, které negativně ovlivňuje jeho sebevědomí, sebepojetí a sebestříjetí. Zaměstnavatelem školního asistenta je ve většině případů mateřská nebo základní škola. (Kendíková, 2016)

V mateřských školách se s asistentem pedagoga setkáme mnohem méně než na školách základních a středních a pouze, pokud jej dítěti doporučí většinou pedagogicko-psychologická poradna, jinak zde na těchto pozicích pracují právě tzv. školní asistenti. Školní asistent není na rozdíl od asistenta pedagoga určen ke konkrétnímu dítěti a není na něj pohlíženo jako na pedagogického pracovníka. Placeni jsou z projektů Evropské unie nebo ze školských šablon. Vzhledem k tomu, že školní asistent je nepedagogický pracovník, měl by vykonávat pouze pomocné a podpůrné práce, být k ruce pedagogovi a zajišťovat nepedagogické věci. Realita je však mnohdy úplně jiná a školní asistent pak supluje nejen např. chybějícího asistenta pedagoga, ale mnohdy i samotného pedagogického pracovníka. Může zprostředkovávat komunikaci mezi rodinou a školským zařízením. Působí tedy po celém zařízení. Je většinou nápomocen i při mimoškolních a volnočasových aktivitách. (Němec, Martinovská, 2018)

Jak uvádí Němec a Martinovská (2018, str.97): „Školní asistenti jsou projektoví pracovníci hrazení převážně z prostředků Evropské unie. Požadavky na odbornou kvalifikaci školního asistenta jsou v dokumentech ministerstva školství popsány velmi obsáhle, zjednodušeně lze ale říct, že jsou shodné s požadavky na kvalifikaci asistenta pedagoga. Školní asistent by měl v MŠ pomoci ve vzdělávání dětí „ohrožených školním neúspěchem“ – za takové se oficiálně považují děti, které nemají dostatečné výchovné vedení v rodině a děti, které pochází ze sociálně znevýhodněného nebo kulturně odlišného prostředí“.

Ale ať už mluvíme o asistentovi pedagoga nebo školním asistentovi, dnes už víme, že jejich práce i role u potřebných dětí je nezastupitelná. (Kendíková, 2016).

1.3 Osobní asistent

Pokud jde o osobu osobního asistenta, tak ten nespadá vůbec pod školský zákon. Jde o *sociální službu, která je zřízená dle §39 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a je řazena mezi terénní sociální služby* (Teplá a Felcmanová, 2016).

Osobní asistent pomáhá svému klientovi ve všech oblastech běžného života. Je mu nápomocen při sebeobsluze, pomáhá při běžných domácích pracích, věnuje klientovi čas při hygieně, ale

i v oblastech sociálních kontaktů a snaží se pomoci i při uplatňování práv a osobních záležitostí svého klienta. (www.zakonyprolidi.cz)

Pokud jej vezmeme z pohledu pomoci dítěti ve školském zařízení tak potom Němec a Martinovská (2018, str.13) uvádí: „*Osobní asistent je určen přímo k jednomu dítěti, věnuje se především jeho sebeobsluze a zajištění základních potřeb. Často je hrazen z finančních prostředků rodiny, mohou je poskytovat některé neziskové organizace*“.

2 Integrace a inkluze, jejich srovnání a pochopení

Inkluze a integrace jsou v dnešní době dva pojmy, které většina společnosti bohužel spojuje dohromady nebo tyto pojmy zaměňuje jeden za druhý. Jedná se o dva různé pojmy vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, které je potřeba od sebe oddělit a řádně pochopit.

2.1 Integrace

Průcha (2013, str.105) uvádí: „*Integrace jsou přístupy a způsoby zapojení žáků se zvláštními vzdělávacími potřebami do hlavních proudů vzdělávání a do běžných škol*“.

Marie Vítková (2004, str.20) píše, že *školní integrace znamená, že se postiženým dětem poskytuje výchova a vzdělávání podle jejich specifických potřeb spíše v běžném typu školy než ve školách speciálních. Postižení žáci se mají vzdělávat v co nejvyšší míře se svými vrstevníky.*

První a zásadní je pochopit, že integrace není inkluze. Integrace je starší pojem, který v podstatě znamená začleňování různých podskupin lidí do společnosti. Lidé jsou většinou do těchto skupin začleněny na základě nějaké diagnózy (sluchové postižení, mentální nebo tělesné postižení...) a pak na ně intaktní společnost nazírá jako na „ty, co musíme přijmout mezi sebe“. Neintaktní dítě je tedy sice začleněno do běžného kolektivu, ale veškerý neúspěch, který se u něj objeví, jde na jeho vrub a shrne se do jednoho jediného negativa a to, že toto dítě jednoduše nezvládá dané osnovy (Kendíková, 2016).

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami bylo kdysi legislativně zahrnuto do vyhlášky 73/2005 Sb., a rozlišovala se na individuální nebo skupinovou integraci, kdy vzdělávání mohlo probíhat v běžných nebo speciálních zařízeních. K velkým změnám ve vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami došlo s novelou zákona a s legislativní změnou vyhlášky č.27/2016 Sb.. Tato vyhláška již pojem integrace neobsahuje vůbec a nově byl zaveden pojem inkluze.

2.2 Inkluze

Jak píše Bazalová (2006, str.7) „*Inkluze se dá chápat jako stav, kdy se člověk s postižením rodí do společnosti, která akceptuje jeho odlišnost a odlišnost každého svého člena, kdy je tedy normální být jiný a takové dítě se rodí do společnosti, která se nad jeho stavem vůbec nepozastavuje.*“

Inkluze je pojem celkem nový, pro některé pedagogy a pedagogické pracovníky i v dnešní době bohužel zcela nepřijatelný. Jde v podstatě o tzv. vyšší stupeň integrace. Na dítě není pohlíženo

z hlediska nějaké diagnózy, ale jako na individualitu, která má veškerá práva a možnosti stejná, jako intaktní dítě. Neúspěchy nejdou na vrub dítěti, ale vedou k hledání překážek v osnovách a podmínkách školy. Díky inkluzi dochází k neustálému nastavování a přizpůsobování potřeb, pomůcek a prostředí dle požadavků dítěte. V podstatě jde o flexibilní a dítěti otevřený proces, který takto reaguje na stále se měnící svět kolem dítěte (Kendíková, 2016).

V České republice je inkluzivní vzdělávání zakotveno, jak už je psáno výše ve vyhlášce 27/2016 Sb. a je podpořeno pěti stupni podpůrných opatření. Mezi jedno z těchto podpůrných opatření patří právě i výše uvedený asistent pedagoga (www.zakonyprolidi.cz).

Inkluzivní vzdělávání je úzce spjato s inkluzí sociální, která zasahuje do všech oblastí našeho života. Nejen tedy do vzdělání, ale i do volného času, práce, bydlení. Díky tomuto propojení nedochází poté k takzvané segregaci postiženého dítěte (Bazalová, 2006).

Ať už mluvíme o integraci nebo inkluzi, tak za nejdůležitější podmínku, aby toto fungovalo je samozřejmě vstřícná, a hlavně kvalitní spolupráce mezi rodinou a školským zařízením. Dále je potřeba a bylo by vhodné, aby na tuto situaci byli po odborné i lidské stránce připraveni pedagogičtí pracovníci a vhodně kombinovali své zkušenosti se zkušenostmi speciálních pedagogů a dokázali kombinovat všechny možné a dostupné prostředky a pomůcky. (Bazalová, 2006).

3 Etopedie a její význam

Jak vyplývá z níže uvedeného výzkumu, mnoho asistentů pedagoga se setkává s dětmi, u kterých se velmi často objevují poruchy chování, poruchy učení, agresivita, problémy s autoritami a jiné vzdělávací a výchovné problémy. Proto se nabízí alespoň stručně osvětlit pojem etopedie a proč je tato kapitola do této práce zahrnuta.

Etopedie je speciálně pedagogická disciplína, která se zabývá rozvojem, vzděláváním a výchovou dětí, mládeže i dospělých s poruchami chování, emocí a pozornosti. V roce 1969 došlo k jejímu oddělení z psychopedie. Její název vznikl spojením dvou řeckých slov *ethos* – mrav a *paideia* – výchova (Polínek, 2014).

V širším kontextu můžeme etopedii chápat jako disciplínu, která se zabývá nejen učením, ale i terapií, poradenstvím, diagnostikou a rehabilitací lidí s poruchami chování, lidí, co mají narušeny sociální vztahy, životní hodnoty ale třeba i emoce. Je jedno zda jde o děti, dospívající či dospělé (Polínek, 2014).

V užším kontextu se osoba etopeda zaměřuje hlavně na osoby s poruchami chování, jejich vzdělávání, rehabilitaci, diagnostiku a terapii (Polínek, 2014).

Dítě se ve společnosti nechová tak, jak by se od něj očekávalo. Většinou je narušeno nejen chování, ale i emocionální stránka dítěte. Tyto poruchy chování mohou mít buď sociální základ (např. nevhodná nebo nezájem v rodině), ale mohou vzniknout i na základě psychického nebo tělesného onemocnění.

Dle 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí (dále jen MKN) najdeme poruchy chování v kapitole s názvem **F90 – F98 Poruchy chování a emocí s obvyklým nástupem v dětství a v dospívání** a dělíme je do sedmi základních skupin:

- F90 Hyperkinetické poruchy
- F91 Poruchy chování
- F92 Smíšené poruchy chování a emocí
- F93 Emoční poruchy s nástupem specifickým pro dětství
- F94 Poruchy sociálních funkcí s nástupem v dětství a dospívání
- F95 Tiky
- F98 Jiné poruchy chování a emocí s obvyklým nástupem v dětství a dospívání

Toto je jen základní rozdělení, pokud se podíváme přímo do katalogu MKN u všech výše uvedených diagnóz najdeme podrobnější popis každého problému i ještě podrobnější rozdělení každého popsaného projevu chování (<https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F90-F98>).

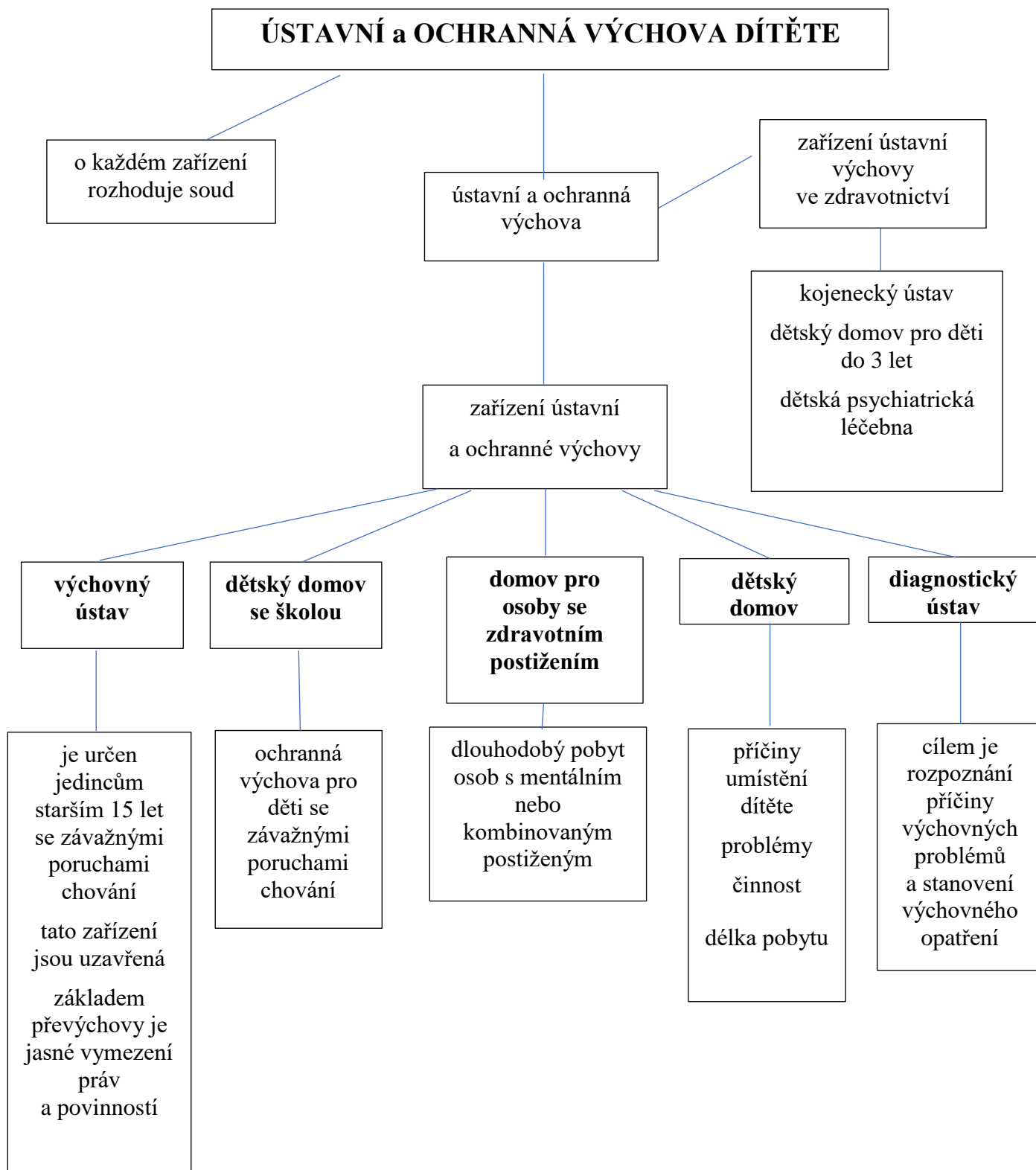
Poněkud zastaralým, nejpoužívanějším, a pro neodbornou veřejnost dostupným, a i více srozumitelným je dělení podle stupně společenské závažnosti.

1. **Disocionální poruchy chování** většinou pramení z rodiny, ta má totiž většinou největší vliv na chování a výchovu dítěte. Jde o odstranitelné, málo závažné chování, které vlastně nepředstavuje žádné vážnější riziko pro okolí a společnost. Projevují se např. jako neposlušnost, lhaní, negativní přístup k životu, vzdorovité a provokativní chování, zlozvyky (Stodůlková, Zapletalová, 2015).
2. **Asociální poruchy chování** jsou jedny z těch, které již představují závažnější riziko ve vývoji a chování dítěte. Jsou již narušeny sociální vztahy, což se již jeví, jako zásadní problém pro okolí a společnost. U dítěte dochází např. k záškoláctví, krádežím, lhaní, útěkům z domova, šikanování okolí, závislostem, sebepoškozování, sexuálními deviacím a bohužel někdy i k sebevraždám (Stodůlková, Zapletalová, 2015).
3. **Antisociální poruchy chování** jsou již pro dítě a jeho okolí i společnost nebezpečné. Jedná se o nežádoucí protispolečenské chování, kde již dochází k porušení práv jiných a hlavně zákonů. Tyto závažné sociální patologie se projevují jako vandalismus, krádeže, těžká drogová závislost, stupňované násilí, vraždy (Stodůlková, Zapletalová, 2015).

At' už se jedná o jakoukoliv z těchto poruch, je potřeba uvedený problém zjistit, diagnostikovat, pojmenovat a co nejdříve jej začít řešit. Čím dříve problém zjistíme, tím lépe se nám s ním bojuje. Velmi důležitá je spolupráce s dítětem a pokud to situace dovoluje, tak i s rodinou. Rodina je právě ten první článek, který by se problémem měl zabývat. Bohužel to tak většinou není a žádná pomoc od nejbližších nepřichází. V tomto případě musí většinou zasáhnout stát a jeho instituce. V těžších případech může dojít k odebrání dítěte rodičům a jeho umístění do jednoho ze státních zařízení. Může tedy dojít k tomu, že je dítě umístěno do ústavní výchovy. (Musil, 2015)

„Ústavní výchova je nařízena soudem, pokud je výchova dítěte vážně ohrožena či narušena a jiná výchovná opatření nevedou k nápravě nebo v tom případě, kdy z různých závažných důvodů nemohou rodiče výchovu zajistit. Ústavní výchovu lze nařídit nejdéle na dobu 3 let, lze ji před uplynutím této doby prodloužit, jestliže důvody pro její nařízení stále trvají“

(Stodůlková, Zapletalová, 2015, s. 148). Jak uvádí Musil (2015, str.87) „*Není-li z právního hlediska možná náhradní rodinná péče, navrhuje soud ústavní nebo ochrannou výchovu ve zdravotnických a školských zařízeních.*“

Obrázek 2: Ústavní a ochranná péče (Musil 2015, s. 91)

Poruchy chování, učení nebo pozornosti nemusí vyzorovat jen odborník zabývající se etopedií, ale např. i učitel, vychovatel nebo blízká osoba. Ti pak mohou na určité problémy upozornit a navrhnout návštěvu u odborníka. Prvním krokem k řešení problému je návštěva pedagogicko-psychologické poradny nebo střediska výchovné péče, kde odborník může zjistit, zda se jedná o nějakou specifickou nebo nespecifickou poruchu chování, pomůže navrhnout nebo rovnou poskytne okamžitou pomoc (Musil, 2015).

Specifické poruchy chování mají organický podklad a pramení z oslabení nebo narušení a změn v centrální nervové soustavě, ke kterým mohlo dojít:

- během těhotenství, v tzv. období prenatalním
- důsledkem těžkého porodu, v tzv. období perinatálním
- během poporodního období, v tzv. období postnatálním.

Specifická porucha chování je bohužel vrozená, dlouhodobá a má své specifické projevy. Diagnostikuje se většinou jako ADHD a ADD, kdy ADHD je porucha pozornosti doprovázená hyperaktivitou. Dítě trpí poruchou koncentrace a pozornosti, někdy u něj dochází k nepředvídatelnému chování, návalům zlosti, vrtění, skákání do řeči, je netrpělivé, hraje si s rukama, je impulzivní, někdy koná některé věci bez rozmyslu. Kdežto ADD je pouze porucha pozornosti bez prvků hyperaktivity (Polínek, 2014).

Péče o takto „postižené“ dítě je dlouhodobým týmovým úkolem nejen rodičů, ale i zbytku rodiny, lékaře, učitelů, asistentů, vychovatelů, trenérů a dalších osob pohybujících se v okolí dítěte. Pozitivní na tomto všem je, že tuto poruchu díky komplexní péči a zájmu celého okolí dítěte lze ovlivnit a dosáhnout takového stavu, kdy pak v podstatě neovlivňuje život dítěte, a to je pak v rámci možností a pochopení všech kolem něj „normální“. Tuto poruchu lze řešit i medikamenty, ovšem toto mi přijde opravdu jako krajní řešení (Polínek, 2014).

Nespecifické poruchy chování nemají organický podklad, nejsou způsobeny „chybou“ v centrální nervové soustavě, většinou se jedná o špatnou výchovu v rodině, nezájem rodiny o dítě, působení negativních vlivů okolí dítěte atd. Jak už bylo uvedeno výše, jde o problémy se záškoláctvím, lhaním, šikanou, útky z domova, agresivitou, alkoholismem atd. (Polínek, 2014).

4 Děti se speciálními vzdělávacími potřebami a funkce podpory asistenta

V této kapitole bych ráda krátce osvětlila, s jakými dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami v níže uvedené praktické části oslovení respondenti pracují. Krátce popíšu, jaké problémy se u dětí projevují.

Pokud bychom chtěli podrobnou definici, kdo je žák se speciálními vzdělávacími potřebami pomůže nám školský zákon č. 561/2004, Sb. § 16. Podpora vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami v 1. odstavci: *„Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením“* (www.zakonyprolidi.cz).

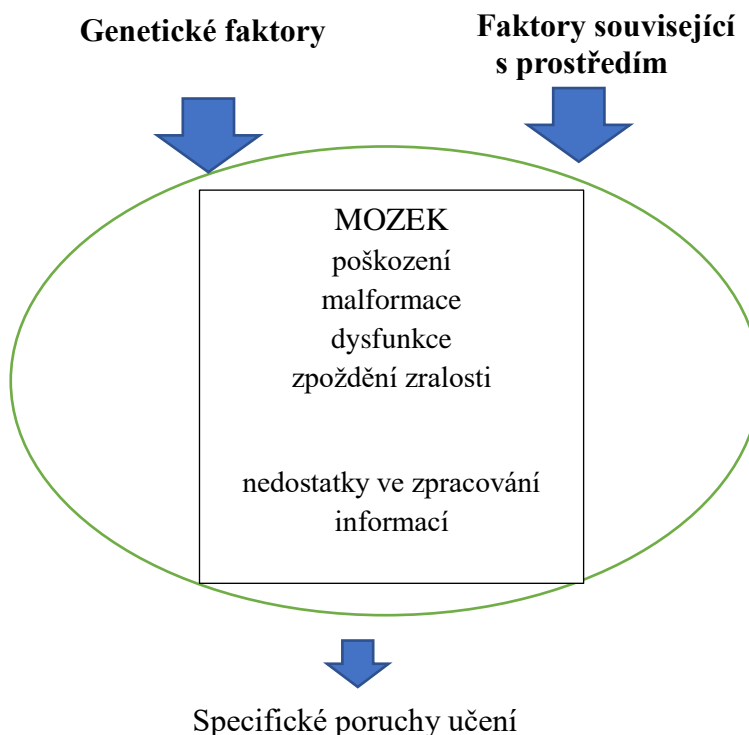
4.1 Specifické poruchy učení

„Specifické poruchy učení mohou být definovány jako neočekávaný a nevysvětlitelný stav, který může postihnout dítě s průměrnou nebo nadprůměrnou inteligencí, charakterizovaný výrazným opožděním v jedné nebo více oblastech učení“ (Selikowitz, str.11, 2000).

Spousta dětí se potýká právě s těmito poruchami. Děti předškolního věku nelze plně diagnostikovat a pokud se u nich projeví opožděný vývoj je lepší dítě nechat nejlépe vyšetřit pediatrem. Programy, které by u dětí předškolního věku měly odhalit nějaké „časné“ specifické poruchy nejsou nikde řádně vědecky podloženy. Specifické poruchy učení a jejich diagnostiku lze s určitostí provést až ve školním věku cca od osmi let a výše (Selikowitz, 2000).

Pokud se tyto poruchy u dětí objeví, mohou se vyskytovat ve dvou oblastech. Buď přímo v oblasti školních vědomostí tzn. pravopis, čtení, psaní, matematika a jazyk (umět se vyjádřit nebo mluvenému slovu porozumět) anebo v oblasti socializačních vědomostí dítěte tzn. vytrvalost, sebekontrola, sociální způsobilost, pohybová koordinace nebo schopnost organizace. Při těchto poruchách jsou příčinou nejen genetické faktory, ale i faktory související s prostředím, ve kterém se dítě narodilo a ve kterém žije. Jednoduše řečeno, že ne za vše mohou geny (Selikowitz, 2000).

Pokud začne mít dítě problémy s učením je potřeba jej nejprve vyšetřit nejlépe u pediatra a zjistit, zda nepřevažují jiné příčiny jako např. nedostatek podpory v rodině, problémy se zrakem nebo sluchem, poškození mozku (obrna, epilepsie aj.), požívání drog nebo třeba intelektuální nedostatečnost (mentální retardace).

Obrázek 3: Řetězec příčin, které mohou vést ke specifickým poruchám učení (Selikowitz, 1998, s. 34)

Pokud je vyloučen jakýkoliv zdravotní či jiný problém a jsou opravdu diagnostikovány dítěti poruchy učení typu dyslexie (porucha čtení a porozumění slovu), dysortografie (porucha osvojit si pravopis), dysgrafie (porucha psaní), dyskalkulie (porucha matematických schopností), dyspraxie (špatná tělesná obratnost) aj. je na základě doporučení většinou z pedagogicko-psychologické poradny nebo speciálně pedagogického centra nutno upravit dítěti plán výuky a dle doporučeného stupně podpurných opatření buď vypracovat Plán podpory nebo již Individuální vzdělávací plán. Podle nich pak probíhá další práce s dítětem i spolupráce mezi pedagogem, asistentem, ale i rodiči a ostatními osobami, které s dítětem pracují a jsou v kontaktu (Selikowitz, 2020).

V důsledku poruch učení se u dítěte mohou vyvinout i problémy s chováním, dítě se může cítit méněcenné, začne se vyhýbat škole, neplní své domácí úkoly, podvádí, může být i agresivní nebo se stáhnou a začnou se vzdávat při sebemenším neúspěchu. I zde je velmi důležitá

vzájemná spolupráce všech zúčastněných a soustředit se hlavně na podporu a rozvoj všeho dobrého a užitečného pro dítě (Selikowitz, 2000).

4.2 Porucha autistického spektra tzv. PAS

„Poruchy autistického spektra se řadí mezi pervazivní vývojové poruchy, jde o nejzávažnější poruchy dětského mentálního vývoje. Termín pervazivní znamená, že mentální vývoj dítěte je narušen do hloubky v několika oblastech“ (Kendíková, 2016).

Jak uvádí Kendíková (2016), při tomto syndromu dochází k narušení různých oblastí života. Dítě může mít problémy v oblasti verbální i neverbální komunikace, špatně se socializuje, je emočně nevyzrálé. Často se autismus pojí třeba s opožděným mentálním vývojem, depresemi, úzkostnými poruchami atd. Většinou se u dítěte spojí více těchto symptomů a ty pak mohou způsobit problémy ve školním prostředí, v rodině atd.

Dle Mezinárodní statistické klasifikace nemocí (MKN 10, v současné době již MKN 11) je mezi poruchy autistického spektra řazen dětský autismus, atypický autismus, Rettův syndrom a Aspergerův syndrom. (Kendíková, 2016)

4. **Dětský autismus** – asi nejčastější forma autismu, se kterou se mohou ve školách potkat pedagogové a asistenti. Postihuje čtyřikrát více populaci chlapců než dívek. Projevují se zde výrazné problémy v komunikačním i sociálním chování, od lékaře je nezbytné plné vyjádření symptomů a v kterých oblastech se obtíže objevují. Stupeň závažnosti může být od jednoduché formy (málo symptomů) až po formu těžkou (propojuje se více symptomů)
- **Atypický autismus** – při této formě autismu není zcela naplněna diagnóza autismu. U tohoto typu jsem méně narušeny oblasti komunikace, sociálního chování i představitosti. Neprojevují se tolik potřeby stereotypního chování. Později může být toto dítě diagnostikováno jinak (ADHD, vývojová dysfázie apod).
- **Aspergerův syndrom** – dítě se na první pohled neliší od vrstevníků, ale časem se jeho chování a myšlení v kolektivu jeví jako odlišné. U těchto dětí není narušen intelekt ani vývoj řeči. Ba naopak jsou, co se týče verbálního vyjadřování jejich schopnosti často až nadprůměrné. V pásmu rozumových schopností se pohybují od podprůměru až do vysokého nadprůměru. Ovšem jejich emoční a sociální chování je většinou nevyzrálé.
- **Rettův syndrom** – vyskytuje se pouze v populaci dívek, kdy po krátké době normálního vývoje dojde u dítěte ke ztrátě pohybových i komunikačních schopností, dítě ztratí

jakoukoliv funkční schopnost rukou, bohužel dochází k výraznému poklesu psychomotoriky a inteligence

Přesné příčiny onemocnění autistického spektra nejsou bohužel známi, ale nesporně v některých případech svoji roli sehrávají genetické vlivy. Odborná veřejnost se ale shoduje, že tyto poruchy jsou vrozené a způsobené narušením centrálního nervového systému (Kendíková, 2016).

Projevy obtíží žáků s touto diagnózou jsou velmi různé, některé mohou časem vymizet, některé se prohloubí. Jsou žáci, kteří se zcela straní kolektivu, někteří se adaptují dobře a jsou až velmi aktivní, je hodně žáků, kteří lpí na daných stereotypech, striktním dodržování pravidel a rituálů (Kendíková, 2016).

Úkolem pedagoga, ale hlavně asistenta v těchto případech je co nejvíce se žákovi přiblížit, poskytnout mu co největší oporu, zkrátka najít si k němu co nejlepší individuální přístup, neboť každé dítě s poruchou autistického spektra je zcela jiné (Kendíková, 2016).

4.3 Odlišný mateřský jazyk tzv. OMJ

Dle Zákona č. 561/2004 Sb. § 20 se stále používá termín žáci cizinci, ale odborná veřejnost má snahu zakotvit termín *Odlišný mateřský jazyk*. Jedná se vlastně o děti, které mají odlišný mateřský jazyk a nepoužívají český jazyk jako svůj primární. Termín žáci s OMJ je tedy jakýmsi mezistupněm poukazujícím na odlišnost mateřského jazyka od vyučovacího. Pokud navštěvují běžnou mateřskou nebo základní školu, kde probíhá výuka v českém jazyce je potřeba zařadit dítě do třídy dle stupně zvládnutí vyučovacího jazyka a zajistit mu nejlépe dvojjazyčného asistenta pedagoga. (META, 2023)

Jde tedy o žáky původem z ciziny, kteří mají nejen odlišný mateřský jazyk, ale i jinou kulturu, náboženství, mohou žít v rodinách vyznávající alternativní způsob života. Tyto odlišnosti se tedy mohou projevovat nejen při vzdělávání, ale i v oblastech běžného života jako je stravování, oblékání a podobně. V současné době se tento pojem skloňuje čím dál častěji nejen na základních, ale i v mateřských školách vzhledem k rostoucímu počtu dětí a žáků z Ukrajiny. (META, 2023)

4.4 Sluchové vady

Oblast, která se zabývá poruchami sluchu a sluchovými vadami je nazývána surdopedie. Surdopedie je speciálně pedagogická disciplína, která se zabývá výchovou a vzděláváním

všech, kteří mají jakékoliv sluchové postižení. Do roku 1983 byla tato disciplína součástí logopedie, poté se oddělila a stala se samostatným oborem. Její název vznikl spojením dvou latinských slov *surdus* – hluchý a *paideia* – výchova. (Langer, 2014).

Z lékařského hlediska osoby, které ani za pomoci největšího zesílení zvuku a pomůcek nic neslyší označujeme za osoby neslyšící nebo hluché. Pokud postižený za pomoci pomůcek dokáže komunikovat, můžeme mluvit o osobách se zbytky sluchu nebo nedoslýchavých.

Podle Světové zdravotnické organizace dělíme sluchové vady do čtyř stupňů:

1. lehká porucha	sluchová ztráta je 24-40 dB
2. střední porucha	sluchová ztráta je 41-60 dB
3. těžká porucha	sluchová ztráta je 61-80 dB
4. velmi těžká porucha včetně hluchoty	sluchová ztráta je 81 dB a více

Tabulka 1: Klasifikace stupňů poruch sluchu (Langer, 2014, s. 68)

K postižení sluchu může dojít v období během početí a těhotenství (tzv. prenatalní), v období těsně před porodem a během porodu (tzv. perinatální) a také v období těsně po porodu (tzv. postnatální) (Langer, 2014).

Pokud to řekneme laicky můžeme též sluchové vady dělit na vady před ukončením základního vývoje jazyka a řeči. Pak se jedná o prelingvální postižení sluchu a to znamená, že k poškození sluchu došlo zhruba do sedmého roku věku dítěte. K základnímu vývoji jazyka většinou dochází v průměru do šestého roku dítěte. Když dojde k poruchám sluchových funkcí až po ukončení základního vývoje jazyka a řeči můžeme mluvit o postlingválním sluchovém postižení (Langer, 2014).

Jak komunikovat a vzdělávat sluchově postižené nám samozřejmě napoví jejich stupeň postižení a od něj se odvíjející možnosti použití veškerých dostupných pomůcek. Nejdůležitější pro komunikaci se sluchově postiženým je samozřejmě zrakový kontakt. Od něj se pak odvíjí použití např. mluvené řeči, odezírání, neslyšící jsou schopni se naučit číst a psát, používají prstovou abecedu. Sluchově postižení využívají i spoustu kompenzačních a technických pomůcek jako jsou kochleární implantát, různé druhy sluchadel, vibrační budíky, telefony, počítače a spoustu jiného (Langer, 2014).

Přírozeným jazykem pro všechny neslyšící je u nás český znakový jazyk. Jako plnohodnotný jazyk je ukotven v zákoně č. 155/1998 Sb. Langer (2014, str.74) píše: „Český znakový jazyk je základním komunikačním systémem těch neslyšících osob v České republice, které jej samy

považují za hlavní formu své komunikace. Český znakový jazyk je přirozený a plnohodnotný komunikační systém tvořený specifickými vizuálně-pohybovými prostředky, tj. tvary rukou, jejich postavením a pohyby, mimikou, pozicemi hlavy a horní části trupu. Český znakový jazyk má základní atributy jazyka, tj. znakovost, systémovost, dvojitě členění, produktivnost, svébytnost a historický rozměr, a je ustálen po stránce lexikální i gramatické.“

Dle školského zákona 561/2004 Sb. a §16 mají žáci se sluchovým postižením možnost využít při vzdělávání pomoci tlumočníka, přepisovatele nebo dalšího pedagogického pracovníka. Mohou se vzdělávat v běžných vzdělávacích zařízeních nebo ve speciálních školách pro sluchově postižené (www.zakonyprolidi.cz).

4.5 Vady řeči a narušená komunikační schopnost tzv. NKS

Vadami řeči a narušenou komunikační schopností se zabývá speciálně pedagogická disciplína, kterou nazýváme logopedie. I tato disciplína je složena ze dvou řeckých slov. *Logos* – slovo a *paideia* – výchova. (Mlčáková, 2014)

Vady řeči a narušená komunikační schopnost jsou v současné době asi nejčastější příčinou odkladů povinné školní docházky u dětí předškolního věku a také častým jevem u dětí v raném školním věku. Zde poté nastává problém nejen v českém jazyce, ale přidružují se pak i jiné předměty, kde je potřeba číst, psát a komunikovat. Je vyzorováno, že narušená komunikační schopnost je úzce spjata i s problémem špatně rozvinuté jemné i hrubé motoriky. Proto je potřeba zejména u předškolních dětí dohlížet a dbát na její rozvoj a správné využití v praxi (Mlčáková, 2014).

Bohužel počet takto postižených dětí neustále stoupá, a problémem je, že všechna logopedická a speciální zařízení nejsou v současné době schopna všem zajistit adekvátní pomoc. Proto je zde velmi důležitá spolupráce mezi logopedem, rodinou samotnou, ale i ostatními lidmi, kteří přijdou s dítětem do kontaktu. Jsou to pedagogové, lékaři, psycholog nebo ostatní odborníci, ale také třeba sociální pracovníci, fyzioterapeut a jiní (Mlčáková, 2014).

Mlčáková (2014, str.44) píše, že dle Lechty (1990, 2003a, b, 2013 str.13): *„O narušené komunikační schopnosti člověka mluvíme tehdy, když se některá rovina jeho jazykových projevů (případně několik rovin současně) odchyluje od zažitých norem daného jazykového prostředí do té míry, že působí interferenčně vzhledem k jeho komunikačnímu záměru.“*

Pokud dojde k narušení komunikační schopnosti můžeme ji klasifikovat podle toho, kde ji vyzorujeme. Když dochází ke špatnému vysílání nebo sdělení jakékoliv informace mluvíme

o narušení produkce. Špatné zpracování přijímaných informací a porozumění jim nazýváme percepce (Bočková, 2017)

Narušená komunikační schopnost se ale také může týkat jakékoliv komunikace. Ať už verbální nebo neverbální, grafické podoby komunikace nebo i mluvené. Z časového hlediska můžeme narušenou komunikační schopnost klasifikovat buď jako trvalou (těžší orgánové postižení) nebo přechodnou (např. při narušení artikulace). Pokud logoped zjistí, že má dítě specificky narušený vývoj řeči je narušená komunikační schopnost uvedena jako hlavní příznak této vady. Pokud je přidružena k jinému druhu postižení jde pouze o symptomatickou poruchu řeči (Bočková, 2017).

Podle rozsahu narušení komunikace ji pak dělíme dle stupně postižení na částečné narušení, parciální (zde se objevují dyslektické potíže) a úplné narušení (afázie). Mezi vybrané typy narušené komunikační schopnosti můžeme zařadit specifický narušený vývoj řeči, koktavost, specifické vývojové poruchy učení nebo již výše uvedenou afázii (Bočková, 2017).

Mlčáková (2014, str.49) dále uvádí, že dle Lechty (2003 a,b) máme deset okruhů narušené komunikační schopnosti:

1. vývojová nemluvnost – specificky narušený vývoj řeči
2. získaná orgánová – neurogenní nemluvnost tzv. afázie
3. získaná psychogenní nemluvnost – výběrová nemluvnost
4. narušení zvuku řeči – palatolalie, huhňavost
5. narušení fluence neboli plynulosti řeči – koktavost, breptavost
6. narušení člankování řeči – dyslalie, dysartrie
7. narušení grafické stránky řeči – dyslexie, dysgrafie, dysortografie, agrafie
8. symptomatické poruchy řeči – doprovázejí jiné dominující postižení, narušení nebo onemocnění
9. poruchy hlasu – dysfonie, afonie
10. kombinované vady a poruchy řeči – kombinace koktavost/breptavost aj.

Tabulka 2: Klasifikace stupňů narušené komunikační schopnosti (Mlčáková, 2014, s. 49)

V této kapitole jsem se tedy snažila stručně objasnit problémy žáků, se kterými se mnou oslovení asistenti pedagoga setkávají a ve spolupráci s pedagogy je pak jejich snahou najít nejlepší možné cesty ke vzdělávání těchto dětí.

Úvod k praktické části

V této části bych ráda jen pár řádky popsala svoje osobní zkušenosti s prací asistenta pedagoga a školního asistenta.

Ve školství pracuji již sedmým rokem. Moje první zkušenosti jsem začala sbírat v mateřské škole, kam jsem byla přijata jako školní asistent. Již v té době jsem zjistila, že práce školního asistenta je v podstatě shodná s prací asistenta pedagoga, ovšem jeho kompetence, platové a pracovní zařazení je úplně jiné.

Asistent pedagoga je přiřazen k určitému dítěti na základě vyšetření a doporučení z pedagogicko-psychologické poradny nebo speciálně pedagogického centra a na základě lékařské diagnózy. Současně je v doporučeních popsáno, jak s tímto dítětem pracovat, jaké jsou jeho individuální potřeby, jaké používat speciální pomůcky atd. Asistent pedagoga je veden jako pedagogický pracovník a má své určité pravomoci.

Školní asistent je zaměstnán na základě smlouvy a placen z projektů, které jsou financovány z grantů Evropské unie nebo je placen z tzv. šablon dané školy. Jeho pracovní náplň je téměř shodná s náplní asistenta pedagoga, ovšem je veden jako nepedagogický pracovník, spadá do kategorie provozních pracovníků, čemuž odpovídá pak jeho platové zařazení i pravomoci a pracovní náplň. Jak jsem zjistila, školní asistent je specifické místo a tito asistenti vlastně pracují jen v mateřských školách, které jsou v našem systému školství stále odsunovány na druhou kolej. Projekty a granty na financování školních asistentů s koncem roku 2022 skončily, tudíž s koncem roku spousta mateřských škol o tyto asistenty přichází.

Vyzkoušela jsem oba druhy asistentství. Pracovala jsem jako školní asistent, teď pracuji jako asistent pedagoga. Zodpovědně můžu říct, že dělám stále stejnou práci, jen teď jako asistent pedagoga mám lepší platové podmínky a větší kompetence a volnost v práci s dětmi.

Z mého profesního hlediska mě teď v současné době zajímá, zda se srovnávají podmínky asistentů pedagoga zaměstnaných v mateřských školách a na prvních stupních základních škol. Jaký pohled oni sami mají na svoji práci, zda cítí, jestli je jejich práce potřebná a náležitě ohodnocená. Jestli mají ke své práci vhodné podmínky a jaká je jejich spolupráce s ostatními pedagogy.

Proto jsem se rozhodla, že svoji bakalářskou práci zaměřím na toto téma.

Praktická část

Svoji praktickou část bakalářské práce jsem pojala jako kvalitativní výzkum, bude zde uvedeno, jaké jsem použila metody při výběru respondentů, sběru dat a následné analýze vyhodnocení dat. Chci zde uvést jaké téma a cíl bakalářská práce má. Nedílnou součástí této kapitoly budou i výzkumné otázky. Na konci kapitoly poté najdeme vyhodnocení mého výzkumu a diskusi.

Časové rozložení celého výzkumu

Listopad–prosinec 2021	Praxe v mateřské škole, třída zřízena dle §16
Duben–květen 2022	Začátek spolupráce a oslovení možných kandidátů na rozhovor
Září 2022	Studium a sběr odborné literatury, začátek práce na teoretické části
Listopad–prosinec 2022	Osobní vedení rozhovorů s oslovenými asistenty
Prosinec 2022–leden 2023	Přepis všech provedených polostrukturovaných rozhovorů
Únor 2023	Dokončení výzkumu a zpracování praktické části

Tabulka 3: Časové rozložení výzkumu

5 Metodologie výzkumu

5.1 Kvalitativní výzkum

„Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“ (Creswell, 1998, s.12 in Hendl,2016, s.46).

Dle Švaříčka a Šed'ové (2014) byl dříve kvalitativní výzkum odbornou veřejností podhodnocován a v podstatě fungoval jako dodatečný výzkum k výzkumu kvantitativnímu. Postupem času se ovšem kvalitativní výzkum začal dostávat hlavně v sociálních vědách na stejnou úroveň jako kvantitativní výzkum a dnes již můžeme říct, že jsou si oba výzkumy rovny.

Pokud tedy budeme mluvit o kvalitativním výzkumu, tak na začátku každého takového bádání si výzkumník musí určit téma daného výzkumu a také základní výzkumné otázky. Ty poté ale během výzkumu může více rozvíjet, měnit nebo doplňovat. V tomto výzkumu tedy nejde o množství získaných a analyzovaných dat, ale jde o jejich hloubku, detail a komplexní informace. I díky tomu se tento výzkum jeví jako pružný a stále otevřený novým poznatkům. V kvalitativním výzkumu se používají nejvíce tři typy sběru dat a to jsou buď data z dokumentů, z rozhovorů nebo pozorování. Jak píše Švaříček a Šed'ová (2014, str.15): *„Takovéto pojetí je zjednodušení Dismanovy definice, ve které se mimo jiné lze dočíst, že kvalitativní přístup je „nenumerické šetření“ (Disman, 1998), kdy pracujeme se slovy“.*

Tento výzkum jsem zvolila na základě osobních zkušeností, proběhlé povinné praxe, kdy rozhodujícím kritériem pro mě byl osobní kontakt s respondenty v jejich přirozeném pracovním prostředí. V této části chci v rámci polostrukturovaných rozhovorů a pozorování zhodnotit práci asistentů pedagoga v mateřské škole a asistentů pedagoga na prvním stupni základní školy. Porovnat jejich práci, zda se v něčem odlišuje, a pokud ano, tak jaký je pak přínos každého z nich.

Pro lepší přehled jsem jednotlivé odpovědi respondentů zpracovala do grafů, které jsou vloženy na konci práce jako Příloha B.

5.2 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit jaký je přínos asistentů pedagoga v rámci působení v mateřské škole a na prvním stupni základní školy z pohledu samotného asistenta. Dále bych ráda zjistila, zda se asistenti cítí docenění a je k nim přistupováno jako k profesionálům. Současně by moje práce mohla poskytnout cenné rady samotným rodičům, kteří se mnohdy chtějí aktivně sami účastnit výběru vhodného asistenta.

V rámci svého výzkumu jsem si připravila otázky a poté zpracovala do čtyř dílčích cílů:

- Vzdělání, délka a praxe ve školství a na pozici asistenta
- Počet dětí, jejich diagnóza, projevy dítěte a jeho podpora
- Spolupráce s pedagogy, rodiči a zaměstnavatelem
- Osobnost asistenta jeho vlastním pohledem

5.3 Výzkumný vzorek, sběr dat, vlastní analýza a výzkumná otázka

Jak už vyplývá z výše uvedeného výzkumu, mým cílem byli asistenti pedagoga v mateřských školách a na prvním stupni škol základních. Celkem jsem oslovila deset asistentů pedagoga, kde pět jich pracovalo v běžné mateřské škole a pět na běžné základní škole. Výběr vzorku byl proveden pomocí příležitostného záměrného výběru přes instituce, což jsou právě výše uvedené mateřské a základní školy (Miovský, 2016). Jediným mým kritériem při výběru respondentů bylo, aby oslovený opravdu pracoval jako asistent pedagoga. Jako metodu sběru dat jsem použila polostrukturovaný rozhovor, kterým se budu zabývat níže v této práci.

Pro konečné zpracování prováděného výzkumu jsem zvolila jako analýzu dat metodu vytváření trsů. Tato metoda funguje tak, že na základě odpovědí dotazovaných, tyto odpovědi pak seskupujeme např. dle podobnosti informací do určitých skupin, které pak nazýváme trsy.

„Základní princip metody vytváření trsů je postaven na srovnávání a agregaci dat (Čermák a Štěpaníková, 1998) a má dimenzi určité hierarchie, neboť v ní prostřednictvím kategorizace zvolených základních jednotek vytváříme jednotky obecnější“ (Miovský, 2006, s.221).

Hlavní výzkumnou otázkou této bakalářské práce je: Jak na svoji roli ve vzdělávacím procesu pohlíží asistent pedagoga?

6 Realizace výzkumu

6.1 Polostrukturovaný rozhovor

Jako výzkumnou metodu k této práci jsem si zvolila formu polostrukturovaného rozhovoru. Tato metoda se mi jevila jako nejlepší, protože se jednalo o osobní kontakt s dotazujícími, kteří mohli své odpovědi rozvést, uvést vlastní zkušenosti a poznatky a mě bylo umožněno se při nejasnostech rovnou doptat, pokud se mi odpověď zdála pro můj výzkum nedostačující. Můj výzkum proběhl:

- Formou náslechu a sledování jejich práce
- Formou rozhovoru s každým z oslovených asistentů.

„Polostrukturovaný rozhovor je metoda sociologického kvalitativního výzkumu, patří do skupiny tzv. výzkumných rozhovorů. Je to asi nejrozšířenější podoba metody interview. Tazatel má dopředu připraven určitý okruh otázek, kde při rozhovoru může zaměřovat pořadí a klást doplňující otázky“ (Miovský, 2006, s.159-160).

6.2 Výběr respondentů

Pro můj výzkum bylo nutné, aby všichni respondenti pracovali v mateřské nebo základní škole a měli zkušenosti právě na pozici asistenta pedagoga. Proto jsem, jak je uvedeno již výše, zvolila k výběru respondentů příležitostný záměrný výběr. Přes vedení škol jsem tedy oslovila ve svém okolí, a to nejen z Brna, ale i z menších vesnic kolem, asistenty pedagoga pracujících v běžných mateřských a základních školách. Pro srovnání jsem vybrala pět asistentů z mateřských škol a pět asistentů ze základních škol, kteří pracují s dětmi na prvním stupni. Jména oslovených respondentů nejsou z důvodu GDPR uvedena.

6.3 Výzkumné šetření

Rozhovory s respondenty probíhaly celkem dva měsíce, v rozmezí listopad-prosinec 2022. Většina rozhovorů byla prováděna v přirozeném pracovním prostředí respondenta, dva respondenti se se mnou sešli v domácím prostředí. Byli jsme ve vzájemném kontaktu a vše bylo zaznamenáváno na diktafon se souhlasem tázaného. Současně došlo i k dohodě, že zaznamenaná data budou použita a zpracována pouze v uvedené bakalářské práci. Dopředu jsem byla s každým účastníkem rozhovoru domluvena na přesném čase i místě, aby se oslovený cítil komfortně.

Před každým započítím rozhovoru jsem všechny své účastníky výzkumu seznámila s tématem mé bakalářské práce, s jejím cílem a zároveň jim poděkovala za ochotu i čas, který se mnou strávili. Všichni oslovení mi při rozhovoru odpovídali na mnou položené otázky. Někteří byli velmi struční, s některými jsme na toto téma mluvili a debatovali celkem dlouho. Průměrná doba rozhovoru se pohybovala kolem čtyřiceti pěti minut.

Měla jsem připravených celkem sedmnáct otázek a všichni oslovení byli ochotní odpovědět na všechny mnou položené otázky.

Vzhledem k tomu, že provedených rozhovorů bylo celkem deset, a aby se mi s nimi lépe pracovalo, rozhodla jsem se k jejich přepisu a příkládám je jako Přílohu A.

6.4 Samostatné rozhovory

Jak je uvedeno výše, měla jsem pro respondenty připraveno celkem sedmnáct stručných otázek. Otázky jsem připravovala tak, aby z nich bylo jasné, jakou praxi za sebou oslovení respondenti mají, zda jsou schopni se orientovat v daných problémech, jak jsou empatictí směrem k dětem i kolegům, nebo zda se dokážou sami ocenit a ohodnotit svoji práci. Tyto všechny otázky mohou být nápomocny třeba i rodičům nebo pedagogickým pracovníkům při výběru vhodného asistenta. Zde je jejich seznam:

1. Už jste pracoval/a ve školství v jiné profesi?
2. Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?
3. Jak jste se k práci dostal/a? (chtěl/a jsem sám/sama, na popud někoho...)
4. Jaké vzdělání jste k výkonu této práce absolvoval/a?
5. Pracujete s jedním nebo více dětmi?
6. S jakým dítětem/děťmi pracujete? (diagnóza, doporučení)
7. Jaké projevy chování se u dítěte/děti projevují?
8. Jak podporujete a motivujete dítě v činnosti?
9. Používáte k práci nějaké pomůcky a jaké? Držíte se doporučení poradny?
10. Jak se vám spolupracuje s pedagogy?
11. Jaká je vaše spolupráce s rodiči?
12. Cítíte podporu a ocenění ze strany zaměstnavatele?
13. Jaký máte názor na inkluzi? Co to podle vás znamená?
14. Co je vaší náplní práce? (jaké máte pravomoci, samostatnost apod.)
15. Cítíte, jestli je vaše práce důležitá? Myslíte, že má smysl?
16. Jaké máte cíle ve své profesi? (kam chcete dítě dovést)

17. Co je podle vás největším přínosem vaší práce pro školství a inkludované děti?

Tento okruh otázek jsem si pak pro svůj další výzkum rozdělila na čtyři další okruhy, kde v prvním porovnávám základní informace o asistentovi tzn. jaké dosažené vzdělání k výkonu práce má nebo musí mít, jaká je jeho délka praxe přímo ve školství. Také jsem se dotazovala, jak se k práci dostal aj.

Ve druhém okruhu jsem se zaměřila na samotné dítě se speciálními vzdělávacími potřebami, u kterého oslovený asistent pracuje. Zde jsme se bavili o samotných dětech, jejich doporučeních, potřebách a zda asistenti používají pomůcky doporučené poradnami nebo speciálními centry. V otázkách také bylo zahrnuto, s jakými problémy se děti potýkají a jak se u nich tyto problémy projevují a též jak asistenti děti podporují a motivují.

Třetím okruhem výzkumu pak byla samostatná spolupráce asistenta s ostatními pedagogy a lidmi kolem dítěte. Jak samotná spolupráce probíhá, zda se dodržují předepsané předpisy a doporučení určené přímo danému dítěti. Myslím, že jednou z důležitých otázek v tomto okruhu bylo samotné ocenění asistentů pedagoga ze strany zaměstnavatele.

Čtvrtým a zároveň posledním okruhem výzkumu byl samotný pohled asistenta pedagoga nejen na spolupráci se všemi zúčastněnými, ale také jeho názor na samotnou inkluzi, jeho vlastní pohled na to, zda jeho práce má přínos nejen pro dítě, ale i jeho okolí. Ptala jsem se jakou náplň práce asistenti mají, a zajímaly mě i další cíle respondentů.

Respondenti odpovídali dle svých vlastních zkušeností, náhledu na současnou situaci v našem školství. Někteří se rozpovídali více, bylo vidět, že jsou opravdu svojí prací pohlceni a baví je. Některé rozhovory sice byly kratší, ale i tak byly věcné a opravdu podnětné. Pokud bylo potřeba, položila jsem jim někdy i doplňující otázky. Všichni dotázaní respondenti byli velmi vstřícní, odpověděli na všechny mnou položené otázky, nikdo neměl se žádnou otázkou problém. Je vidět, že otázka asistentů pedagoga a jejich potřebnosti je v současné době velmi žhavé téma, neboť někdy se rozhovor přenesl úplně do jiné roviny.

Toto vše jsem poté zpracovala do grafů, aby bylo možné si vše přehledně prohlédnout a zhodnotit, k jakým výsledkům jsem těmito rozhovory došla.

7 Výsledky výzkumu

Vyhodnocení a porovnání rozhovorů asistentů mateřské i základní školy

Okruh otázek, který jsem asistentům předložila a zároveň s nimi i podrobně v rámci polostrukturovaného rozhovoru probrala, jsem si poté rozdělila na čtyři části, ve kterých nyní budu srovnávat jednotlivé odpovědi respondentů.

7.1 Vzdělání, délka a praxe ve školství a na pozici asistenta

První okruh jsem zaměřila na oblast vzdělání asistentů, jak se ke své práci vůbec dostali, co je právě k tomuto zaměstnání vedlo. Dále jsem se zaměřila na jejich délku zaměstnání zrovna v této profesi a zda již v oblasti školství pracovali dříve, než se rozhodli pro práci asistenta pedagoga.

Co se týče zkušeností ve školství, tak je zajímavé, že po srovnání odpovědí vyšel takový výsledek. Na tuto otázku odpovědělo všech deset dotázaných a pouze polovina z nich již nějaké zkušenosti s prací ve školství má, druhá polovina se do školství dostala až díky profesi asistenta pedagoga. I přesto, že polovina mých dotazovaných odpověděla, že ve školství již pracovala, překvapivé je, že více jak polovina všech dotázaných uvedla, že svoji profesi asistenta pedagoga vykonává dobu kratší než 3 roky. Jednalo se o celkem šest oslovených asistentů. Jeden oslovený asistent uvedl, že na této pozici pracuji již více jak tři roky. Zbytek z oslovených tzn. zbylí tři jsou ve svých pozicích již déle jak pět let. Jedna z uvedených asistentek dokonce sbírala zkušenosti jak na základních školách, kde působila celkem 14 let, tak i v současné době, kdy druhým rokem pracuje v běžné mateřské škole.

Na moji otázku, co oslovené vedlo k tomu, aby se stali asistenty pedagoga jich celá polovina tzn. pět dotázaných odpovědělo, že to bylo jejich vlastní rozhodnutí. Někteří zcela změnili profesi, jiní cítili, že potřebují v rámci zaměstnání ve školství určitou změnu.

Tři respondenti se k tomuto povolání rozhodli z popudu někoho jiného, který je k této profesi nasměroval. Všichni tři uvedli, že byli osloveni rodiči dětí, které potřebovaly pomoc.

Dvě zpovídané asistentky svoji práci přijaly na žádost zaměstnavatele. Na moji doplňující otázku, proč chtěl zaměstnavatel jejich přechod zrovna na tuto pozici jedna respondentka uvedla, že chtěl využít jejich jazykových znalostí s nárůstem ukrajinských uprchlíků, a tudíž bez váhání na tuto žádost kývla. Druhá z dotázaných mi řekla, že do školy nastoupil chlapec

s PAS a vedení školy ji oslovilo se žádostí, zda by své zkušenosti speciálního pedagoga mohla využít zrovna u tohoto chlapce.

Pokud se podíváme na vzdělání všech dotazovaných, i zde se jsou zajímavé výsledky. Pět oslovených asistentek uvedlo, že mají absolvovaný Kurz asistenta pedagoga. S podivem je, že tři z nich jsou zaměstnány na základní škole a pouze dvě v mateřské škole. Vzhledem k povaze místa výkonu jejich práce bych očekávala spíše opačný výsledek. Kdežto u zbylých pěti oslovených je výsledek naprosto opačný. Dvě asistentky zaměstnané v mateřské škole mají vystudovanou střední školu zaměřenou na pedagogiku, třetí asistentka v mateřské škole je vysokoškolsky vzdělaný speciální pedagog. Poslední dvě respondentky jsou zaměstnány na základní škole a obě mají vysokoškolský titul ze speciální pedagogiky.

Pokud bych to tedy shrnula dle srovnání všech odpovědí respondentů, tak polovina z dotázaných zkušenosti ve školství před nástupem na pozici asistenta již měla. Pro druhou polovinu dotázaných jde o první práci v tomto oboru. Co se týče vzdělání, které je k výkonu této práce potřeba, tak i tady můžeme uvést, že celá polovina oslovených má plnohodnotné pedagogické vzdělání. Druhá polovina respondentů svoji práci vykonává po absolvování různých vzdělávacích kurzů zaměřených na práci asistenta pedagoga. Tyto kurzy samozřejmě musí být pod hlavičkou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. I přesto, že někteří dotázaní pracovali ve školství již dříve, tak práce asistenta pedagoga pro ně byla novou výzvou. Proto z odpovědí vyplynulo, že pro šest respondentů jde o první práci na této pozici a vykonává ji dobu kratší jak tři roky. Zbylí čtyři oslovení pracují na těchto pozicích již déle jak tři roky. Polovina dotázaných též uvedla, že stát se asistentem pedagoga bylo jejich vlastní rozhodnutí, další tři byli osloveni rodinnými příslušníky dítěte a dva respondenti se začali věnovat této práci na žádost přímo vlastního zaměstnavatele.

7.2 Počet dětí, jejich diagnóza, projevy dítěte a jeho podpora

Druhý okruh pokládaných otázek je zaměřený na samotné dítě nebo děti, se kterými oslovení respondenti pracují. Na jejich diagnózu, pokud ji znají, na jejich projevy chování, které uvedené diagnózy doprovázejí. Dále jsme se bavili o doporučených podporách a pomůckách, které navrhly dětem přímo v poradnách a zda je respondenti používají. Jednou z otázek byla i přímá reflexe směrem k respondentům, jak sami podporují a motivují dítě.

I přes to, že asistent pedagoga je dítěti přidělen na doporučení pedagogicko-psychologické poradny nebo speciálního poradenského centra ve většině případů je nakonec praxe zcela jiná. Dochází k tomu, že tento asistent nakonec nepracuje jen se svěřeným dítětem, ale s více dětmi

naráz, prostě podle toho, jak je potřeba. Z výše uvedeného výzkumu jsem došla k tomuto závěru. Na moji otázku s kolika dětmi respondent pracuje, odpovědělo všech deset dotázaných. Pouze tři z nich pracují jen s jedním dítětem, další čtyři mají na starost dvě až čtyři děti. Tři z dotázaných dokonce pečují o 5 a více dětí.

Všichni z oslovených dotazovaných znají diagnózy svěřených dětí. Z mého výzkumu vyplynulo, že každý z uvedených dotázaných se setkal s více než jednou diagnózou dítěte. Nejvíce dětí, kteří potřebují podporu mnou oslovených asistentů pedagoga je s diagnózou PAS (porucha autistického spektra), dále jsou to děti s ADHD (porucha pozornosti s hyperaktivitou) a OMJ (odlišný mateřský jazyk). Z provedených rozhovorů také vyplynulo, že podporu potřebují i děti s NKS (narušená komunikační schopnost) a dokonce i jedno dítě se sluchovou vadou. Co se týče srovnání četnosti těchto diagnóz, bylo rozložení téměř shodné jak v mateřské škole, tak i na škole základní. Většinou se jednalo o spojení více poruch dohromady.

Pokud jsem se zaměřila při rozhovorech na projevy těchto poruch v oblasti chování vyšly mi již trochu odlišné výsledky u asistentů v mateřské škole a na základní škole. S nezapojením se do kolektivu mělo problém téměř 80 % všech dětí, větší problém byl ovšem u dětí v mateřských školách. Pokud jsem se bavila s respondenty o nezvládání emocí a nepozornosti, tak s tímto má problém 50 % všech jim svěřených dětí. V této oblasti již jsou ale tyto problémy více pozorovány u dětí na základní škole. Panikou a strachem trpí 40 % dětí, ale zde jsou obě strany vyrovnané. Jsou to děti na základních i v mateřských školách a ve stejném poměru. Pokud jsme se s respondenty dále bavili o agresivitě a nerespektování autorit, tak zde k mému překvapení jsem došla k pouhým 20 % všech dětí. Kupodivu ale s těmito projevy mají větší problémy asistenti v mateřských školách. Již v předškolním věku je velký problém to, že děti nemají doma žádné mantinely, jsou pány domácností a z toho pak vyplývá jejich agresivní chování nejen vůči asistentovi, ale i pedagogům a neuznávání autorit. Během provedených rozhovorů na nás vykoukl ještě jeden překvapivý problém a tím je kupodivu nezvládání samoobsluhy u téměř 10 % dětí. Vždy šlo o dítě na základní škole.

Poslední mojí otázkou v tomto okruhu, zaměřeného na přímou práci respondentů s dítětem bylo, jaké druhy podpory a pomůcek oslovení používají. Zda využívají i navržená podpůrná opatření z poraden. Podle vyjádření a srovnání odpovědí všech deseti oslovených respondentů je nejsilnější a neúčinnější podporou všech dětí motivace. Na tom se shodli z 80% asistenti jak z mateřské, tak i základní školy. Velmi oblíbenými motivačními prvky podle dotázaných jsou pro děti pochvaly nebo sběr razítek do deníčku, ale stačí i vhodná motivace hezkým a příjemným slovem nebo i obyčejné pohlazení a povzbudivý úsměv. Další velkou měrou se na

úspěšném posouvání dětí vpřed podílí různé druhy odměňování. Až 60 % dětí a žáků podle slov asistentů pozitivně reaguje právě na odměny. U dětí v mateřské školce se osvědčily třeba diplomy za odvedenou práci, slovní pochvala před rodiči, drobná sladkost, u dětí v mladším školním věku už mají odměny jiný trend. Děti si mohou za odměnu např. na chvíli zahrát na mobilu svoji oblíbenou hru nebo mají slíbenou jinou pro ně atraktivní činnost, pomáhá i jejich samostatný výběr odměny ještě před vykonáním daných úkolů. Prostě systému odměn a motivací se určitě meze nekladou. U každého dítěte totiž funguje něco jiného. Když jsem se dotazovala na další možné podpory a pomůcky, všichni dotázaní respondenti, pracující na základních školách se shodli, že velkou pomocí je pro tyto žáky určitě zjednodušení, vysvětlení a správné popsání daných úkolů. Takovou podporu potřebuje minimálně 50 % dětí, kterým byl asistent pedagoga přidělen nebo je mu nápomocen. Na děti v mateřské škole ještě nejsou kladeny takové nároky a je tam stále dost času, se k danému úkolu vrátit třeba později. Pro všechny děti jak z mateřské, tak i základní školy je dle dotázaných velmi důležitý čas pro relaxaci a odpočinek. Více jak 40 % dětí jej potřebuje a samo vyžaduje. Pokud dotázaní respondenti vidí, že je dítě neklidné, nesoustředí se, nemůže pracovat většinou jsou domluveni s pedagogem a dětem je poskytnuta tato pauza.

Pokud se jedná o doporučené a využívané pomůcky, tak kromě dvou respondentů se ostatních osm shodlo na tom, že pomůcky používají jak svoje, tak i ty, co doporučily poradny. Mezi nejvíce využívané můžeme zařadit různé pracovní listy, komunikační tabulky, naučné hry, interaktivní pomůcky (dotykové tabule, online programy na tabletech), různé obrázkové systémy a spoustu dalších. Ovšem pravdou je, že je důležité, jaké možnosti nabízí a má i dané školské zařízení.

7.3 Spolupráce s pedagogy, rodiči a zaměstnavatelem

Třetí okruh mého rozhovoru stručně shrne, jaký tázání respondenti mají názor na vzájemnou spolupráci s pedagogy, s rodiči a také zda cítí podporu ze strany vedení i kolegů.

Mým prvním dotazem v tomto krátkém okruhu byl názor respondentů na vlastní spolupráci s nejbližším spolupracovníkem, kterým je samozřejmě pedagogický pracovník na dané třídě. Odpovědělo mi všech deset tázaných, čtyři mi sdělili, že vzájemná spolupráce s pedagogem je výborná, čtyřem spolupráce vyhovuje, dva dotázaní mi sdělili, že spolupráce moc nefunguje a je náročná.

Zajímavé výsledky se objevily při dotazu na spolupráci a komunikaci mezi asistentem a rodiči. Tři z dotázaných uvedli, že spolupráce je na výborné úrovni, čtyřem spolupráce s rodiči

vyhovuje. Jeden z asistentů spolupráci vyhodnotil jako nevyhovující a zbylí dva uvedli, že mezi nimi a rodiči nefunguje absolutně žádná spolupráce.

Trochu zamotané se mohou zdát výsledky co se týče podpory od zaměstnavatele a kolegů. Sedm z dotázaných cítí ocenění a podporu od všech zúčastněných. Tedy ze strany zaměstnavatele i kolegů. Jeden z dotázaných necítí absolutně žádnou podporu a ocenění od nikoho. Jednomu z respondentů se dostává podpory a uznání od kolegů, ale ze strany vedení to tak není. No a poslední respondent to má úplně naopak. Necítí ocenění ani podporu od kolegů, ovšem ze strany zaměstnavatel se mu dostává dostatek podpory i ocenění.

Pokud shrnu tento krátký okruh můžeme vidět, že většina mnou oslovených asistentů pedagoga má vyhovující pracovní podmínky, kolegové i rodiče jsou většinou vstřícní, dá se s nimi domluvit a dále pracovat. Práce asistentů si váží, dokážou ji ocenit a chápou, jakým přínosem pro děti jsou. Pozitivním ukazatelem je i to, že sedm z dotázaných cítí plnou podporu od všech, se kterými pracují. Jeden respondent bohužel necítí podporu ani od kolegů, ani od zaměstnavatele. Zbylí dva jsou na půli cesty.

7.4 Osobnost asistenta jeho vlastním pohledem

Čtvrtým a posledním okruhem, který tu zpracuji je vlastní pohled respondentů na jejich práci, cíle, jaký mají náhled celkově na inkluzi jako takovou a samotné zhodnocení vlastní práce.

První otázka v tomto posledním okruhu bylo asi nejvíce diskutovaným tématem v celém výzkumu vůbec. Na dotaz, jaký pohled mají samotní asistenti pedagoga na stále propírané téma inkluze, byly kromě jedné odpovědi všichni naladěni na stejnou notu. Nikdo z dotázaných respondentů jednoznačně neodpověděl, že s inkluzí souhlasí. Při rozhovoru zaznělo jednou jednoznačné ne. Devět respondentů zastává názor, že inkluzi do školství ano, ale mají k ní spoustu výhrad. Mezi nejčastěji zmiňovaná negativa můžu zařadit nevhodné podmínky na samotných školách jako je např. bezbariérový přístup pro tělesně postižené. Často se respondenti shodli na tom, že i doporučení poraden a samotný přístup rodičů není dobrý. Nechtějí přijmout skutečný stav dítěte a pouze ho v běžných zařízeních nechají trápit s dobrozdáním od poradny, aniž by si nechali vysvětlit, že speciální zařízení jejich dítěti může pomoci mnohem víc. Některé děti sami cítí, že jejich místo je někde jinde a trápí se, neboť jsou díky svému hendikepu stejně vyčleněni. Dalším velkým problémem je i nedostatek samotných asistentů pedagoga, a hlavně špatné pochopení jejich práce ze stran pedagogů. I přes toto diskutované téma se všech deset dotázaných jednoznačně shodlo na tom, že jejich práce smysl rozhodně má a je dobře, že se dětem mohou věnovat.

Když jsme mluvili o jejich náplni práce, jakou roli hrají ve spojení s rodiči, kolik samostatnosti a volnosti jim je umožněno směrem k rodičům i co se týče práce s dítětem a jaké nároky na ně jsou kladeny, byli někteří respondenti spokojeni, jiní už méně. Více než polovina, tedy šest z deseti zpovídaných má ve své práci naprostou volnost a samostatnost. Mohou po domluvě s pedagogem s dětmi pracovat podle svých představ, komunikují naprosto volně s rodiči a domlouvají se na dalších postupech a práci s dítětem. Čtyři dotázaní cítí, že jsou jen k ruce pedagoga a musí pracovat pouze dle jeho instrukcí a pod jeho vedením. Smutné zjištění bylo, že jen 30 % rodičů vůbec o nějakou zpětnou vazbu mají zájem. Ať už ze strany asistenta nebo pedagoga. Jak už jsem psala výše, většina asistentů pedagoga nepracuje přímo jen s daným dítětem nebo dětmi. Z rozhovorů vyplynulo, že se podílejí i na jiných činnostech, které nejsou spojeny pouze s výukou. Starají se o pořádek ve třídách, připravují různé pomůcky, někdy zastávají i roli osobního asistenta při sebeobsluze dítěte, účastní se i mimoškolních aktivit daného zařízení.

Když zhodnotím odpovědi na poslední dvě otázky tohoto okruhu tzn. jaký cíl si asistent pedagoga vzal při podpoře dítěte a jaký je vlastně podle něj jeho přínos pro samotné dítě, tak obě odpovědi se mezi sebou prolínají. Sedm z dotázaných si za cíl své práce předsevzalo, že chtějí dítě posunout co nejdál, snažit se jej naučit co největší samostatnosti a využít na maximální míru všechny jeho schopnosti a rozvíjet je tím nejlepším směrem. Tři z dotázaných pro dítě chtějí být co největší podporou. Z pohledu všech respondentů je 70 % z nich přesvědčeno, že jsou pro dítě nejdůležitějším podpůrným opatřením, 30 % zhodnotilo, že jejich pozornost a čas, který dětem věnují je jejich největší přínos práce.

Diskuse

V této kapitole je shrnutí a vyhodnocení celého výzkumu bakalářské práce, která byla zaměřena na osobnost asistenta pedagoga v mateřské škole a na prvním stupni základní školy. Hlavní výzkumnou otázkou práce bylo zjistit, jak na svoji roli ve vzdělávacím procesu nahlíží sám oslovený asistent pedagoga. Studuji speciální pedagogiku pro raný věk a současně pracuji v mateřské škole, proto mojí volbou bylo oslovit asistenty, kteří pracují v mateřské škole a na prvním stupni běžných základních škol.

Celý výzkum byl uskutečněn formou polostrukturovaných rozhovorů přímo se samotnými asistenty, kdy veškeré rozhovory byly nahrávány na diktafon mobilního telefonu a poté byly pro snazší zpracování a snadnější pochopení převedeny do textové formy. Odpovědi byly ještě zaneseny do grafů, které jsou v práci uloženy v příloze. Výzkum byl zpracován metodou vytváření trsů, kdy byly jednotlivé odpovědi seskupovány do určitých skupin dle podobností odpovědí a klíčových slov.

Pokud shrneme samotný výzkum, tak zjistíme, že více než polovina oslovených respondentů pracuje na své pozici dobu kratší jak tři roky. Svoji práci si vybrali z vlastního rozhodnutí, protože cítili, že potřebují profesní změnu. Z hlediska vzdělání samotných asistentů bohužel bylo zjištěno, že jich celá polovina pracuje na své pozici pouze po absolvování základního kurzu určeného právě asistentům, bez předchozího pedagogického vzdělání, což vede v dnešní době k znehodnocování právě této profese. Zajímavým zjištěním bylo, že s vhodným pedagogickým vzděláním bylo více asistentů na místech v mateřských školách. Ze všech deseti oslovených respondentů jich pouze polovina měla při nástupu na svoje místo, již zkušenosti a praxi ve školství. Většina asistentů, jak ukázal výzkum, nepracuje pouze s jedním dítětem, ale s více dětmi naráz. Málokdy se potkají děti, které mají stejné speciální vzdělávací potřeby. V jedné třídě se mohou potkat děti s diagnózou PAS, ADHD, NKS nebo OMJ (zkratky vysvětleny výše v teoretické části). Toto jsou asi čtyři nejčastější diagnózy, které respondenti uvedli. Díky nim se děti potýkají s různými problémy jako je špatné se začleňování do kolektivu, nepozornost, nezvládání emocí doprovázené panikou nebo strachem, výbuchy agresivity a nerespektování autorit. Úkolem asistenta je tyto děti co nejlépe motivovat a podporovat při vzdělávání. z toho plyne, že i vzájemná spolupráce mezi asistentem a ostatními osobami v okolí dítěte, což jsou většinou rodiče, pedagog, vychovatel ale i zaměstnavatel asistenta, by měla fungovat co nejlépe. Z výše uvedeného výzkumu vyplynulo, že téměř všichni oslovení respondenti uvedli svoji spolupráci s ostatními jako vyhovující.

Jediným stínem v tomto výzkumu je zjištění, že ze strany rodičů by oslovení respondenti uvítali větší zájem o jejich vlastní dítě, jeho potřeby ale i samotné výsledky práce a posouvání se dítěte vpřed. Z rozhovorů s asistenty bylo někdy cítit, že by uvítali mnohem větší spolupráci právě ze strany rodičů.

Pokud se podíváme na osobnost asistenta jejich vlastním pohledem a zhodnotíme jejich názory, tak kromě jednoho z oslovených respondentů, který s inkluzí naprosto nesouhlasí, zbylých devět souhlasí s inkluzí ve školství, ale mají k ní každý své výhrady. Když oni sami hodnotí svoji práci rádi by uvítali mnohem více samostatnosti a volnosti nejen při práci s dětmi, ale i směrem ke komunikaci s rodiči. Jak správně podotýkají, asistenti jsou ti, kteří kromě rodičů s dětmi tráví nejvíce času, oni jsou ti, kteří dítě při vzdělávání vedou a znají nejlépe jeho potřeby. Právě oni jsou schopni se nejlépe shodnout se všemi zúčastněnými na nejlepší možné cestě při vzdělávání dítěte. Z tohoto výzkumu ovšem vyplynulo, že jejich práce mnohdy nesouvisí přímo se vzděláváním a jejich kompetencemi, ale je mírně znehodnocována jinými pomocnými pracemi, které se vzděláváním přímo nesouvisí.

Shrneme-li tedy celý výzkum, zjistíme, že největšími cíli všech oslovených respondentů ať už v mateřských školách, tak i na běžných základních školách, je vést dítě k co největší samostatnosti, využít na maximum jeho schopnosti a posunout dítě co nejdál a snažit se jej rozvíjet tím nejlepším směrem. Oni sami jako svůj největší přínos do školství a směrem k dítěti cítí to, že mohou dítěti věnovat na maximum svoji pozornost a čas a jejich působení vedle dítěte je pro něj nejpřínosnější podpůrné opatření, které si každé dítě se speciálními vzdělávacími potřebami zaslouží.

Závěr

Téma této bakalářské práce „Přínos práce asistentů pedagoga v rámci působení v mateřské škole a na I. stupni základní školy“ jsem si vybrala z důvodu vlastních profesních i životních zkušeností.

S dětmi pracuji zhruba od svých čtrnácti let. Věnovala jsem se jim už během docházky na základní škole, kdy jsem vedla oddíl malých Jisker. Od mala bylo mým snem s dětmi pracovat a již na střední škole jsem byla rozhodnuta studovat Pedagogickou fakultu a vést svůj život tímto směrem. I přes to, že mé životní kroky vedly napřed jinudy, jsem nakonec začala pracovat u dětí v mateřské škole po absolvování studia jako školní asistent, asistent pedagoga a pedagog.

Vzhledem k tomu, že mé dětství a dospívání nebylo zrovna ideální, a nakonec i diagnóza mojí vlastní neteře zcela rozložila soužití v celé rodině, byla má volba pracovat s dětmi s poruchami chování, učení a pozornosti téměř jasná. I proto jsem začala studovat obor speciální pedagogiky se zaměřením na etopedii a surdopedii. Pomocí studia bych chtěla těmto dětem i dospělým ještě lépe porozumět, a hlavně umět pomoci.

Cílem mojí bakalářské práce je srovnání a vyhodnocení práce asistentů pedagoga zaměstnaných v mateřských školách a na prvních stupních základních škol. Jaký pohled oni sami mají na svoji práci, zda cítí, jestli je jejich práce potřebná a náležitě ohodnocená. Jaký přínos má jejich práce směrem k dětem a do školství. Jestli mají ke své práci vhodné podmínky a jaká je jejich spolupráce s ostatními pedagogy.

Proto jsem se rozhodla, že svoji bakalářskou práci zaměřím na téma asistentů pedagoga. Posouzení jejich nezastupitelné role a pomoci u potřebných dětí. Toto vše jsem prozkoumala formou osobních polostrukturovaných rozhovorů a přímým pozorováním na pracovištích asistentů.

Pokud by jen trochu tato práce pomohla nahlédnout rodičům dětí se speciálními vzdělávacími potřebami pod pokličku celého problému a byla by jen trochu nápomocna nejen rodičům, ale všem, kteří se v této problematice zcela neorientují, při výběru nebo hledání vhodného asistenta pro jejich dítě, budu tuto práci považovat za úspěšně zvládnutou.

Seznam literatury a použité zdroje

- BAZALOVÁ, Barbora. *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v zemích Evropské unie a v dalších vybraných zemích*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-3971-X.
- BOČKOVÁ, Barbora. *Postupy při vzdělávání žáků se specificky narušeným vývojem řeči*. Brno: Masarykova univerzita, 2017. ISBN 978-80-210-8137-6.
- GOETZ Michal, UHLÍKOVÁ Petra. *Porucha pozornosti s hyperaktivitou*. Praha, vydavatelství Galén 2010. ISBN 978-80-7262-630-4.
- HENDL Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.
- JITKA KENDÍKOVÁ. *Vademecum asistenta pedagoga*. Praha, vydavatelství Pasparta, 2016. ISBN 978-80-88163-12-1.
- KOPSOVI Kamila a Petr KOPSOVI. *Jak se krotí tygr*. Brno, nakladatelství Edika 2015. ISBN 978-80-266-0806-6.
- LAVER-BRADBURY Kathy , THOMPSON Margaret , ANNEWEEKS. *Šest kroků ke zvládnutí ADHD*. Praha, vydavatelství Portál 2016. ISBN 978-80-262-1035-1.
- MIOVSKÝ Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha, vydavatelství Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4
- MUSIL Roman. *Pedagogika pro střední pedagogické školy*. Praha, nakladatelství Informatorium 2015. ISBN 978-80-7333-107-8.
- PhDr. NĚMEC Zbyněk, Ph.D. Mgr. MARTINOVSKÁ Petra. *Asistent pedagoga v mateřské škole*. Praha, nakladatelství Raabe s.r.o., 2018. ISBN 978-80-7496-394-0
- OLFDIETER Jenett. *ADHD – 100 tipů pro rodiče a učitele*. Brno, nakladatelství Edika 2013. ISBN 978-80-266-0158-6.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.
- SELIKOWITZ Mark. *Dyslexie a jiné poruchy učení*, Praha, vydavatelství Grada, 2000. ISBN 80-7169-773-7

STODŮLKOVÁ, Eva a Eliška ZAPLETALOVÁ. *Pedagogika pro střední školy*. Druhé aktualizované a rozšířené vydání. Beroun: Machart, 2015. ISBN 978-80-87938-32-4.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

TEPLÁ Marta, FELCMANOVÁ Lenka. *Asistent pedagoga – jak efektivně zavést pozici asistenta pedagoga ve školách*. Praha, vydavatelství Verlag Dashöfer, 2016. ISBN 978-80-87963-33-3

VALENTA Milan a kol.. *Přehled speciální pedagogiky*. Praha, nakladatelství Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0602-6.

VÍTKOVÁ, Marie, ed. *Integrativní speciální pedagogika: integrace školní a speciální*. 2. rozšířené a přepracované vydání Brno: Paido, 2004. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-7315-071-9.

Internetové zdroje:

META. Brno, 2023. *Děti s OMJ = Vícejazyčné děti* (online). (cit. 2023-03-25). Dostupné z: https://inkluzivniskola.cz/deti-s-omj_vicejazycne_deti

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, MKN-10, 2023. *F90-F98 – Poruchy chování a emocí s obvyklým nástupem v dětství a v dospívání* (online). Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F90-F98>

zákon č. 561/2004 Sb.: Školský zákon. Zákony pro lidi: sbírka zákonů (online). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

<https://www.asistentpedagoga.cz>

<https://mkn10.uzis.cz>

Seznam obrázků a grafů

Seznam obrázků

Obrázek 1: Vzor pracovní smlouvy asistenta pedagoga s maturitou.....	13
Obrázek 2: Ústavní a ochranná péče (Musil 2015, s. 91).....	21
Obrázek 3: Řetězec příčin, které mohou vést ke specifickým poruchám učení	24

Seznam tabulek

Tabulka 1: Klasifikace stupňů poruch sluchu	27
Tabulka 2: Klasifikace stupňů narušené komunikační schopnosti	29
Tabulka 3: Časové rozložení výzkumu	31

Anotace kvalifikační práce

Jméno a příjmení:	Gabriela Hodová
Pracoviště:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Martin Dominik Polínek, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Přínos práce asistenta pedagoga v rámci působení v mateřské škole a na prvním stupni základní školy
Název v angličtině:	Benefits of the work of a teaching assistant in kindergarten and primary school
Anotace práce:	<p>Práce se zabývá tématem a problematikou asistentů pedagoga působících v mateřské škole a na prvním stupni základní školy. Je rozdělena na dvě části.</p> <p>První část vytváří teoretický rámec, poskytuje základní informace, které se týkají asistenta pedagoga, specifických vzdělávacích potřeb dětí, otázek inkluze a integrace.</p> <p>Druhá část obsahuje samotné kvalitativní výzkumné šetření, metodou sběru dat byl polostrukturovaný rozhovor. Výsledkem výzkumu bylo posouzení samotné práce asistentů pedagoga.</p>

Klíčová slova:	Asistent pedagoga, inkluze, speciální vzdělávací potřeby, diagnóza, vzdělávání
Anotace v angličtině:	<p>The thesis deals with the topic and issue of teaching assistants working in kindergarten and the first stage of primary school. It is divided into two parts.</p> <p>The first part creates a theoretical framework, provides basic information concerning teaching assistants, specific educational needs of children, issues of inclusion and integration.</p> <p>The second part contains the qualitative research investigation itself, the method of data collection was a semi-structured interview. The outcome of the research was an assessment of the work of teaching assistants themselves.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Teaching assistant, inclusion, special educational needs, diagnosis, education
Rozsah práce:	48 stran
Jazyk práce:	Český jazyk

Seznam příloh

Příloha A: Polostrukturované rozhovory

Příloha B: Grafy

Přílohy

Příloha A

Polostrukturovaný rozhovor k bakalářské práci

AP v MŠ a na prvním stupni ZŠ číslo 1

1. Už jste pracoval/a ve školství v jiné profesi?

Ano, pracovala jsem jako učitelka na základní škole pro žáky s poruchami autistického spektra. V současné době jsem na běžné základní škole na polovičním úvazku jako školní speciální pedagog a půl úvazku jako asistent pedagoga.

2. Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?

Jako asistent pracuji od října 2021.

3. Jak jste se k práci dostal/a? (chtěl/a jsem sám/sama, na popud někoho...)

Když jsem se po rodičovské dovolené vrátila na základku pro žáky s poruchami autistického spektra, tak jsem zjistila, že potřebuji změnu. Hledala jsem proto místo, kde bych uplatnila svoje zkušenosti v rámci běžných základních škol. Zaujal mě inzerát, že do mého současného zaměstnání hledají na poloviční úvazek školního speciálního pedagoga. Tato funkce však bohužel není na celý úvazek, proto mi úvazek doplnili funkcí asistenta pedagoga, což jsem bez váhání přijala.

4. Jaké vzdělání jste k výkonu této práce absolvoval/a?

Vystudovala jsem na Masárnu obor Speciální pedagogika pro učitele, proto jsem žádné další studium pro výkon práce asistenta pedagoga absolvovat nemusela.

5. Pracujete s jedním nebo více dětmi?

Žák, se kterým pracuji má velmi specifické speciální vzdělávací potřeby, proto většinu času trávím s ním. Samozřejmě, pokud je potřeba a příležitost tak v případě, že je třeba „můj“ žák nemocný, pracuji i s ostatními dětmi. Svého žáka se také snažím do kolektivu začlenit během společných aktivit a přestávek, takže musím komunikovat i s ostatními.

6. S jakým dítětem/děťmi pracujete? (diagnóza, doporučení)

Žák má diagnostikovaný dětský autismu. Jedná se o dítě s těžší autistickou symptomatikou. Od espécéčka má doporučení ke vzdělávání v běžné základní škole s maximálním užitím specifík práce s žáky s poruchami autistického spektra. Je začleněný do třídy, kde je více dětí s doporučením z poradenských zařízení.

7. Jaké projevy chování se u dítěte/děti projevují?

Práce s žákem je náročná. Projevuje se u něj porucha pozornosti, nevydrží dlouho sedět v lavici. Kvůli velkému deficitu v oblasti komunikace nerozumí pokynům paní učitelky, musím ho k práci neustále slovně motivovat a odměňovat jako je třeba pochutina nebo oblíbená činnost. Neumí se začlenit do skupiny vrstevníků ani s nimi komunikovat, proto spolužáky nevhodně kontaktuje. *Jak?* Nepřiměřený dotek a stisk, brání osobních věcí, křik. V případě, že něčemu nerozumí, dojde ke změně nebo je ve špatném rozpoložení, dochází u něj k emoční labilitě, což může vést afektu. *Jak se projevuje?* Hlasitý křik a pláč, bouchání do nábytku, silné žduchání do druhé osoby.

8. Jak podporujete a motivujete dítě v činnosti?

Během výuky mu zjednodušeně tlumočím pokyny pedagoga. Upravuji pracovní zadání, úkoly zjednodušuji a přidávám vizuální podporu, aby pro něj byly srozumitelnější. Používám motivační systém, který vychází z principů práce se žáky s poruchami autistického spektra. Využívám silných motivačních faktorů, což jsou jeho velmi oblíbená pochutina nebo aktivita. Žák si na začátku hodiny vybere, co chce po splnění úkolů za odměnu, vypracuje daný počet úkolů a je odměněn. Během práce jej však musím neustále k práci vracet a motivaci připomínat. Hodně také motivuji slovem. *Jak?* Chválím, povzbuzuji k práci a k výkonu.

9. Používáte k práci nějaké pomůcky a jaké? Držíte se doporučení poradny?

Doporučení espécéčka se maximálně držím. I díky své praxi s žáky s poruchami autistického spektra vím, jak je pro ně důležitá úprava prostředí i pomůcek. Pomůcky si především vyrábím (pracovní listy), upravuji původní materiály (kopíruji, zvětšuji, zjednodušuji). Používám názorné pomůcky pro upevněných matematických představ. Využívám cokoli pro lepší pochopení situace i úkolů. *Co je to cokoli?* Předměty nebo obrázky.

10. Jak se vám spolupracuje s pedagogy?

Spolupráce s pedagogy je náročnější jak s dítětem. Protože se jedná o velmi specifické dítě, které nezapadá do „průměru“ a práce je s ním náročná, je paní učitelka ráda, že má asistenty

pedagoga, kteří se mu věnují. Zároveň ale chce, aby držel krok s ostatními, což stojí maximální úsilí jeho i asistenty pedagoga. Zde naše komunikace trošku vážne a musíme na tom zapracovat, protože s přibývajícím učivem se bude propast mezi mým žákem a ostatními zvětšovat. Z praxe s žáky s poruchami autistického spektra si dovolím odhadnout vývoj situace, žák má velký problém s porozuměním, takže pro něj bude těžké pochopit další složitější věci, které se budou nabízet. A to bude muset paní učitelka pochopit a akceptovat.

11. Jaká je vaše spolupráce s rodiči?

Spolupráce s rodiči je bez problémů. Komunikujeme přes školní informační systém, ale předáváme si důležité zprávy i přes mobilní telefony. Rodiče spolu nejdí, ale i mezi nimi není problém při předávání informací. Matka i otec se snaží, plní zadané úkoly, včas informují o skutečnostech, které by mohly pobyt ve škole jejich syna ovlivnit. Se zavedeným systémem zcela souhlasí.

12. Cítíte podporu a ocenění ze strany zaměstnavatele?

Na rozdíl od kmenové paní učitelky, ze strany vedení podporu pocítuji. S moji prací jsou spokojeni, vidí, že žák se rozvíjí a jeho projevy problémového chování jsou téměř nulové oproti minulému školnímu roku.

13. Jaký máte názor na inkluzi? Co to podle vás znamená?

S inkluzí se v podstatě ztotožňuji. Neberu ji jen jako „začlenění žáka se zdravotním postižením nebo se speciálními vzdělávacími potřebami“, ale především jako změnu celého školství k lepšímu. Samozřejmě i nadále souhlasím s existencí základních škol, které navštěvují žáci s těžkým zdravotním postižením, protože jejich začlenění by bylo náročné pro ně i pro pedagogy na běžných základních školách.

14. Co je vaší náplní práce? (jaké máte pravomoci, samostatnost apod.)

Jak už jsem říkala dříve, jsem u specifického žáka, který potřebuje téměř neustálý dohled a podporu. Trávím s ním čas v jeho kmenové třídě, kdy mu pomáhám s komunikací se spolužáky, ale i spolužákům s komunikací s ním, usměrňuji jeho chování, hledám smysluplné trávení volného času během přestávek. Při vyučování sedím vedle něj v lavici a pomáhám mu při plnění úkolů. Když je potřeba, odcházíme spolu do vedlejší místnosti, kde má pro práci větší klid. Doprovázím jej při pohybu po celé škole. Komunikuji s jeho rodiči.

15. Cítíte, jestli je vaše práce důležitá? Myslíte, že má smysl?

Moje práce mně osobně přijde velmi důležitá, protože vnímám, jak mému žáku vyhovuje a pomáhá. Měla jsem možnost pozorovat jeho chování a projevy minulý rok, kdy navštěvoval přípravnou třídu, zřízenou na naší škole. Měl sice také asistenta pedagoga, nevyžívali ale žádná specifika a zásady práce s dítětem s poruchou autistického spektra. Protože se však jednalo o předškolní vzdělávání, nebylo to ani velice zapotřebí. Letos však potřebuje mnohem větší podporu při výuce, proto je další člověk, který mu pomáhá porozumět světu a cítit se ve škole dobře, důležitý. Ano, moje práce má smysl.

16. Jaké máte cíle ve své profesi? (kam chcete dítě dovést)

Chci, aby byl žák samostatný v maximální míře svých schopností a dovedností. Aby rozuměl tomu, co se kolem něj děje, přenášel nabyté vědomosti do praktických situací, uměl komunikovat v rámci kontextu. Od začátku školního roku vidím velké pokroky. Budu dělat, co je v mých silách i nadále, i kdyby to mělo znamenat, že už nebude asistenta pedagoga v budoucnu potřebovat. Trochu mám ale obavy, že to tak nebude.

17. Co je podle vás největším přínosem vaší práce pro školství a inkludované děti?

Asistent pedagoga je určitě v rámci inkluzivního vzdělávání nedílnou součástí školského systému. Pomáhá žákům s adaptací, ostatním s informovaností. Asistent pedagoga je jedním z nejdůležitějších podpůrných opatření, jak inkluzivní školství zavést a zvládnout.

Polostrukturovaný rozhovor k bakalářské práci

AP v MŠ a na prvním stupni ZŠ číslo 2

1. Už jste pracoval/a ve školství v jiné profesi?

Ano, chůva, Montessori průvodce.

2. Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?

Dva roky.

3. Jak jste se k práci dostal/a? (chtěl/a jsem sám/sama, na popud někoho...)

Oslovili mě rodiče dítěte a PAS.

4. Jaké vzdělání jste k výkonu této práce absolvoval/a?

Střední škola sociálně zdravotní, kurz asistent pedagoga, dokončuji pedagog pro MŠ

5. Pracujete s jedním nebo více dětmi?

Převážně s jedním, ale i s celým kolektivem třídy.

6. S jakým dítětem/děťmi pracujete? (diagnóza, doporučení)

Dítě s PAS, diagnostikován Aspergerův syndrom.

7. Jaké projevy chování se u dítěte/děti projevují?

Nezapojuje se mezi ostatní děti, výrazné matematické, technické nadání, časté zvukování, panická ataka na vysavač, změny, hluk.

8. Jak podporujete a motivujete dítě v činnosti?

Pracuji na zapojení mezi ostatními dětmi, posiluji oblasti, kde je potřeba, pomáhám překonat krizové situace, připravuji na nové, nepoznané, připravuji obrázkový plán dne.

9. Používáte k práci nějaké pomůcky a jaké? Držíte se doporučení poradny?

Ano, obrázky, emoční karty, plánovací deník.

10. Jak se vám spolupracuje s pedagogy?

Velice dobře, společně vše konzultujeme, mám dostatek prostoru vytvořit potřebné pomůcky.

11. Jaká je vaše spolupráce s rodiči?

Dobrá, používáme stejné metody pro komunikaci, zvládnutí krizových situací.

12. Cítíte podporu a ocenění ze strany zaměstnavatele?

Ano. Každý asistent, pokud je přínosem, je vítán.

13. Jaký máte názor na inkluzi? Co to podle vás znamená?

Stejně tak, jako je každé dítě individualita se stavím k otázkám inkluze. Pro některé děti vnímám jako vhodné, přínosné, u jiných bych raději volila specializovanou školu. Správnou inkluzi si vysvětluji tak, že se dítě s hendikepem podaří začlenit do kolektivu bez zásadních omezení jak pro dítě samotné, tak pro zbytek dětí ve třídě, škole.

14. Co je vaší náplní práce? (jaké máte pravomoci, samostatnost apod.)

Pomáhám chlapci zvládat běžné denní činnosti, přípravu do školy.

15. Cítíte, jestli je vaše práce důležitá? Myslíte, že má smysl?

Určitě ano, je zřejmé, že se všechny znevýhodněné děti nepodaří zapojit do běžného života, ale jak pro děti s hendikepem, tak i pro společnost se každý zdařilý pokus počítá.

16. Jaké máte cíle ve své profesi? (kam chcete dítě dovést)

S rodiči i chlapcem pracujeme s variantou, že budeme pokračovat i v běžné základní škole.

17. Co je podle vás největším přínosem vaší práce pro školství a inkludované děti?

Když se vše podaří, budou mít možnost zapojit se do běžného života.

Polostrukturovaný rozhovor k bakalářské práci

AP v MŠ a na prvním stupni ZŠ číslo 3

1. Už jste pracoval/a ve školství v jiné profesi?

Ano, pracovala jsem jako učitelka mateřské školy. K této profesi mám vzdělání.

2. Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?

Na jedné základce 3 roky, na další 11 let. Teď druhý školní rok pracuji jako asistent v mateřské škole.

3. Jak jste se k práci dostal/a? (chtěl/a jsem sám/sama, na popud někoho...)

Chtěla jsem sama. Po přestěhování do Brna jsem potřebovala na určitou dobu práci na kratší úvazek a o této pracovní pozici jsem věděla, že existuje, i když v té době byla asistence teprve v počátku, to byl rok 2004. Potom jsem se k této práci vrátila z důvodu dálkového studia sociální práce, kdy jsem opět hledala kratší pracovní úvazek.

4. Jaké vzdělání jste k výkonu této práce absolvoval/a?

Nemusela jsem si doplňovat nic, měla jsem kvalifikaci. *Jakou prosím?* Střední pedagogická škola a Vyšší odborná škola sociální.

5. Pracujete s jedním nebo více dětmi?

Ve škole jsem měla přiděleného vždy jednoho žáka, který měl doporučenou asistenci, ale stávalo se, že ve třídě byli žáci s asistencí dva, někdy zde byl ještě další žák s diagnózou např. Aspergerův syndrom, který měl menší problémy, takže asistenci neměl. Podle pokynů vyučujících jsem pomáhala i dalším dětem, které to potřebovaly, např. žáci s dyslexií atd.. Ve školce pracuji s jedním dítětem, ale věnuji se podle potřeby i jiným dětem, např. s horší adaptací, přecitlivělostí, ADHD apod.

6. S jakým dítětem/děťmi pracujete? (diagnóza, doporučení)

Na základní škole to byli vždy žáci s autismem, nejčastěji Aspergerův syndrom. Ve školce to byl chlapec s Downovým syndromem a přidruženým mentálním postižením. V současné době je to ve školce chlapec s PAS.

7. Jaké projevy chování se u dítěte/děti projevují?

Každý žák s autismem byl jiný. Jeden úzkostný, plačtivý, tři z nich byli výbušní s afektivním chováním. Ti velmi narušovali výuku, objevovaly se u nich projevy agresivity vůči spolužákům nebo sebepoškození. Každý měl své stereotypy a jednu dominantní oblast zájmu. Chlapec s Downovým syndromem nemluvil, dorozumívali jsme se posunky, pozorováním mimiky, piktogramy.

8. Jak podporujete a motivujete dítě v činnosti?

U starších žáků to byly krátké relaxační přestávky, pokud splnili zadaný úkol, nebo možnost zahrát si hru na mobilu, příp. jiná pro ně atraktivní činnost. Také pochvaly do deníčku, za které měli nějakou výhodu doma, na té jsme se domlouvali s rodiči. V současnosti se mi u chlapce ve školce osvědčil kalendář odměn v podobě razítek, které si sám vybírá za vypracované pracovní listy. Jedná se o předškoláka.

9. Používáte k práci nějaké pomůcky, a jaké? Držíte se doporučení PPP?

Konkrétní práce asistenta s dítětem je specifikována v doporučení pedagogicko-psychologické poradny nebo speciálně pedagogického centra, kde jsou uvedeny i doporučené pomůcky nebo literatura. Z toho je třeba vycházet. Já jsem na základní škole při práci se žáky s Aspergerovým syndromem pomůcky nepoužívala, tito žáci mají intelekt většinou v pásmu vyššího průměru a jsou rozumově zdatní. Ale vytvářeli jsme si společně např. přehledný rozvrh hodin s vyznačeným stěhováním do odborných učeben, který měl žák neustále na lavici. Nebo přehledný zápis domácích úkolů s barevným označením splněných úkolů. Podle toho, co daný žák potřeboval.

10. Jak se vám spolupracuje s pedagogy?

Je to různé, vždy záleží na osobnosti pedagoga, jak je nastavený a jak je tolerantní k odlišnostem. Spolupráce je ale velmi důležitá, je potřeba vzájemně hodně komunikovat. Před 18 lety se žáci s PAS vyskytovali ojediněle, asistence byly na počátku a pro pedagogy to bylo něco nového, museli si zvykat na přítomnost další osoby ve vyučování. a samozřejmě ne všem se to zamlouvalo. V současnosti, v době pokročilé inkluze je žáků s různými diagnózami v běžných školách hodně a pedagogové se této změně většinou již přizpůsobili. Někdy je také obtížné pro asistenta najít správnou míru podpory žákovi, aby to nebylo málo ani moc. Vychází se sice z doporučení poradny nebo centra, ale v konkrétní situaci se musí asistent rozhodnout sám, co udělá. Pedagog by možná řešil situaci jinak. Ale mám zkušenost, že asistent zná přiděleného žáka nejvíce a ví, jak na něj reagovat, protože má možnost jej sledovat i o přestávkách, narozdíl od pedagoga, který žáka vidí jen ve vyučování.

Ještě bych chtěla dodat, že i když už existuje hodně materiálů a literatury např. o autismu, ne všichni pedagogové této diagnóze rozumí a pletou si její projevy s nevychovaností. Nebo vyžadují, aby žák na slovo poslechl, což u některých žáků s autismem vede k afektům. Mně se osvědčil u starších žáků přístup rovnocenný – partnerský více než autoritativní.

11. Jaká je vaše spolupráce s rodiči?

Rodiče jsou různí, tak jako jsou různé děti, které potřebují asistenci. Často jsem pozorovala u jednoho z rodičů dítěte specifické projevy chování s rysy diagnózy, jakou mělo jejich dítě, týká se hlavně PAS, Aspergerův syndrom. Maminky mají většinou ochranný přístup, který jim brání ve vnímání reality. Vidí jen své dítě a zapominají, že paní učitelka má ve třídě dalších dvacet dětí. Také reakce rodičů na nežádoucí projevy chování jejich dítěte jsou různé. Od názoru, že za to nemůže, až po názor, aby pro něj platily stejné kázeňské postihy jako pro ostatní žáky. Spolupráce asistenta s rodiči je důležitá a vyžaduje oboustrannou komunikaci a sdělování důležitých informací. Formou deníčku, emailu, telefonu až po osobní schůzky.

12. Cítíte podporu a ocenění ze strany zaměstnavatele?

Někdy ano, někdy ne. Je to o lidech a o tom, jak je vedení školy nastaveno. Setkala jsem se na základní škole i s názorem, že asistenta dělá člověk, který by jinde neuspěl. V mateřské škole je to lepší.

13. Jaký máte názor na inkluzi? Co to podle vás znamená?

Inkluze je společné vzdělávání všech dětí. Začlenění dětí s handicapem do běžných škol. Ale musí mít nějaké hranice. Zažila jsem situaci, kdy dívka do posledního roku docházky na základní školu napsala poradna snížení intelektu, a několik pedagogů strávilo prázdniny úpravou osnov výuky pro tuto dívku. Nebo jsem zažila chlapce na vozíčku, jehož rodiče trvali na tom, aby navštěvoval běžnou základní školu. S velkými problémy se sháněly peníze na plošinu, která mu umožnila přesun po schodech. Tento chlapec ale mezi pohybově zdravými dětmi šťastný nebyl, velmi ho trápilo, že nemůže s ostatními hrát míčové hry v tělocviku a běhat venku. Chodil zde od 1. do 3. třídy, potom ho rodiče přemístili do školy pro děti s tělesným postižením Kociánka, kde byl mezi svými, a podle zpráv od rodičů byl spokojený. Inkluze za každou cenu není na místě. Názor je takový, že zdravé děti si zvyknou na děti s handicapem, a potom v životě jim setkání s takovým člověkem nedělá problém. Já jsem zažila opak. Už i malé děti, např. prvňáčci, si všimly dítěte s určitým druhem odlišnosti a vyčleňovaly ho z kolektivu. U starších dětí jsem se setkala s posmíváním i nadávkami. Dalo mi hodně práce společně s třídním učitelem působit na třídní kolektiv a zapojit do něj i žáka s asistencí. V jedné

třídě jsem pro žáky vypracovala anonymní dotazník, abych zjistila, co jim vadí na spolužákovi s PAS, a naopak co vadí jemu na ostatních.

14. Co je vaší náplní práce? (jaké máte pravomoci, samostatnost apod.)

Náplň práce asistenta stanoví zaměstnavatel v souladu s doporučením poradny nebo speciálního centra. Na základní škole je asistent pedagoga přítomen ve vyučování, řídí se rozvrhem hodin dané třídy, někdy monitoruje i o přestávkách chování žáka, účastní se také akcí třídy mimo školu a poskytuje podporu danému žákovi. Zároveň pracuje podle pokynů třídního učitele nebo vyučujícího a dělá, co je potřeba, protože je to asistent pedagoga, ne osobní asistent žáka. Někdy asistentovi přidělí práci i ředitel nebo zástupce školy, hlavně v případě nepřítomnosti svěřeného žáka. Pravomoci vyplývají z náplně práce. Asistent konzultuje problémové situace s třídním učitelem, školním psychologem nebo výchovným poradcem, s rodiči jedná společně s třídním učitelem. Samostatně řeší s rodiči jen běžné záležitosti ohledně daného žáka. V mateřince pomáhá učitelkám při individuální práci s dětmi a s přípravou pomůcek pro výtvarné nebo pracovní činnosti.

15. Cítíte, jestli je vaše práce důležitá? Myslíte, že má smysl?

Ano, práce asistenta je důležitá a má smysl, protože bez asistence by se žáci se zdravotním postižením nemohli vzdělávat ve školách běžného typu. Ale opět, všechno má své hranice. Setkala jsem se i s tím, že asistenci mají žáci, kteří ji nepotřebují, protože mají jen mírné projevy např. PAS a zvládají všechno sami. Nebo je zarážející i různý počet hodin asistence, který není v souladu s mírou postižení dítěte.

16. Jaké máte cíle ve své profesi? (kam chcete dítě dovést)

Asistent je pro dítě průvodcem jeho vzděláváním, poskytuje mu určitou míru podpory. Není mým cílem dítě předělávat, ale snažím se mu porozumět a pomáhám mu zvládat situace, které jsou pro něj obtížné. Odměnou je pro mě spokojenost dítěte a to, že se někam posunulo, postoupilo o stupínek výš.

17. Co je podle vás největším přínosem vaší práce pro školství a inkludované děti?

Jak už jsem zmiňovala, pro děti s handicapem začleněné do běžných škol je podpora asistentů rozhodující. Bez ní by se neobešly. Pro školství jako takové jsou asistenti pedagoga potřební, jinak by inkluze nemohla fungovat, a pedagogové by nemohli v klidu učit. v současné době se objevují názory z Ministerstva školství, že je asistentů už hodně a je potřeba jejich počet snížit.

Samozřejmě, vysoký počet asistentů vyžaduje velké množství finančních prostředků, a hledá se, kde by se mohlo ušetřit. v tom případě by se inkluze musela přehodnotit.

Polostrukturovaný rozhovor k bakalářské práci

AP v MŠ a na prvním stupni ZŠ číslo 4

1. Už jste pracoval/a ve školství v jiné profesi?

Ne.

2. Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?

Pět let.

3. Jak jste se k práci dostal/a? (chtěl/a jsem sám/sama, na popud někoho...)

Chtěla jsem sama, byl to můj plán po mateřské.

4. Jaké vzdělání jste k výkonu této práce absolvoval/a?

Mám vysokoškolské vzdělání, které by stačilo, ale udělala jsem si i kurz asistenta pedagoga.

5. Pracujete s jedním nebo více dětmi?

S celou třídou.

6. S jakým dítětem/děťmi pracujete? (diagnóza, doporučení)

Sluchové postižení, ADHD, vývojová dysfázie, ukrajinské děti plus zbytek třídy, každý má něco bez ohledu na papíry a diagnózy.

7. Jaké projevy chování se u dítěte/děti projevují?

Nepozornost, nekázeň, nesoustředěnost, potřeba podpory, dovysvětlení láky nebo významu.

8. Jak podporujete a motivujete dítě v činnosti?

Dohledem, slovní podporou, někdy vyčleněním do klidného prostředí třeba při písence.

9. Používáte k práci nějaké pomůcky a jaké? Držíte se doporučení poradny?

Máme ve třídě názorné pomůcky buď pro všechny, některé byly i nalepené na lavici, používáme interaktivní pomůcky. *Jaké pomůcky máte k dispozici?* Dotyková tabule, online programy, kahoot apod..

10. Jak se vám spolupracuje s pedagogy?

Skvěle.

11. Jaká je vaše spolupráce s rodiči?

Potkáváme se minimálně, co je potřeba, řešíme s učitelem písemně, obecně je to vlažnější ten rodičovský zájem o školu a o společné cíle.

12. Cítíte podporu a ocenění ze strany zaměstnavatele?

Celkem ano.

13. Jaký máte názor na inkluzi? Co to podle vás znamená?

Podpora znevýhodněných dětí při běžném vzdělávání. Podle mě do ní nepatří zařazování dětí se středním a těžkým hendikepem, které nejsou schopny hromadné výuky a které jsou prostřednictvím asistenta nebo pedagoga stejně vyčleněny z kolektivu a v běžném tempu třídy nemají šanci uspět.

14. Co je vaší náplní práce? (jaké máte pravomoci, samostatnost apod.)

Jsem pro učitele druhé oči a ruce, dělám vše, co je třeba. Dohled, vysvětlení, podpora při nácviku a upevnění nového učiva, příprava pomůcek zejména do výtvarky a tu i většinou vedu. Společně plánujeme akce, realizaci nových nápadů, kvízy, projekty.

15. Cítíte, jestli je vaše práce důležitá? Myslíte, že má smysl?

Ano

16. Jaké máte cíle ve své profesi? (kam chcete dítě dovést)

Nechci nikam dovést dítě. Chci být platným článkem ve fungujícím organismu třídy, být oporou všem, kdo to potřebují.

17. Co je podle vás největším přínosem vaší práce pro školství a inkludované děti?

Přináším nové nápady a jsem kreativní, snažím se tedy dětem pomoci i neotřelým a nevšedním způsobem a hledat nové možnosti a způsoby, jak se mohou zlepšit a být ve škole úspěšní.

Polostrukturovaný rozhovor k bakalářské práci

AP v MŠ a na prvním stupni ZŠ číslo 5

1. Už jste pracoval/a ve školství v jiné profesi?

Ano jako učitelka v mateřské škole.

2. Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?

Nyní 4. rokem

3. Jak jste se k práci dostal/a? (chtěl/a jsem sám/sama, na popud někoho...)

Když mi onemocněl syn cukrovkou prvního typu a potřebovala jsem změnit práci. Práce mi byla nabídnuta.

4. Jaké vzdělání jste k výkonu této práce absolvoval/a?

Kurz asistenta pedagoga

5. Pracujete s jedním nebo více dětmi?

Z poradny jedno dítě, ale na starosti jich mám více, dle pokynu třídní učitelky

6. S jakým dítětem/děťmi pracujete? (diagnóza, doporučení)

Doporučení ze speciálně poradenského centra – Aspergerův syndrom

7. Jaké projevy chování se u dítěte/děti projevují?

Na začátku ve 3,5 letech holčička nekontaktní, bojácná, nejistá, s vlastními zájmy, sebeobsluha na nule, běžné činnosti vše problém. Nesměla se umazat, nechtěla chodit, oblečení stále nevyhovující, strach jít kamkoliv sama, musí mít vlastní židličku a stálé místo, vše řešeno ječením atd. Dnes je téměř samostatná, strachy přetrvávají, ale jsou menší a postupně ubývají, v sociální oblasti se snažíme rozšiřovat kamarádství, už nemá jen jednu kamarádku, ale tři až pět. S ostatními dětmi se baví, když jí osloví. Nerozezná ironii a nechápe abstraktní věci. Neumí vysvětlit a popsat co si myslí, začne plakat nebo se urazí.

8. Jak podporujete a motivujete dítě v činnosti?

V hodinách ji vedeme k samostatnosti, poznám, když nedává pozor, slovně ji motivuji, pokud je potřeba promluva proběhne mimo třídu. Nepracuje po jakémkoliv rozrušení, odvádím si jí a vysvětlujeme si na pastelkách. Učíme se sociální vazby a vysvětlujeme nastalé situace.

9. Používáte k práci nějaké pomůcky a jaké? Držíte se doporučení poradny?

Ano máme strukturovaný rozvrh, k učení zatím využíváme standartní věci. Snažíme se dodržovat veškerá doporučení poskytnutá z poradny. Snažím se vést holčičku k samostatnosti, proto ji sleduji i z povzdálí.

10. Jak se vám spolupracuje s pedagogy?

Nyní i v mateřské škole jsem byla velmi spokojená se. Učitel funguje jako autorita a já řeším danou situaci a pokud si nevím rady požádám o pomoc právě učitele. Máme domluvené signály.

11. Jaká je vaše spolupráce s rodiči?

S rodiči si téměř denně píši a řešíme spolu veškeré situace z obou stran a ty předávám paní učitelce

12. Cítíte podporu a ocenění ze strany zaměstnavatele?

Ano

13. Jaký máte názor na inkluzi? Co to podle vás znamená?

Domnívám se, že inkluze je vhodná jen pro děti, co jsou schopné držet tempo ve škole a nejsou ve stresu, že jim něco nejde hned. Jsou to děti, které mají šanci se začlenit i přes jejich hendikep či poruchu. Musí se cítit přijímány všemi ve svém okolí.

14. Co je vaší náplní práce? (jaké máte pravomoci, samostatnost apod.)

Náplň mojí práce je totožná s ostatními asistentkami. Především se řídím paní učitelkou a jejími pokyny. Ohledně holčičky mám volnost a domluvená gesta s paní učitelkou.

15. Cítíte, jestli je vaše práce důležitá? Myslíte, že má smysl?

Tak za mě rozhodně, dovedla jsem svojí svěřenkyni o pěkný kus cesty a ve spolupráci s rodiči se nám podařilo holčičku posunout tak, že dnes málo kdo pozná, že je jiná. To by s ní musel být delší dobu v kontaktu. Pokud za sebe tak mohu říct, že v mém případě má moje práce smysl.

16. Jaké máte cíle ve své profesi? (kam chcete dítě dovést)

Můj cíl je jediný. Dvést holčičku k úplné samostatnosti, aby si věděla rady v pro ni nepochopitelných situacích a aby si uměla říct o pomoc a uměla vyjádřit své pocity.

17. Co je podle vás největším přínosem vaší práce pro školství a inkludované děti?

Tak asi to, že v těchto případech jako mám já, by byla škoda, kdyby takové dítě muselo jít do speciální školy a z toho to důvodu vidím velký přínos zaměstnávat asistentky pedagoga. Tyto děti si zaslouží dostat šanci.

Polostrukturovaný rozhovor k bakalářské práci

AP v MŠ a na prvním stupni ZŠ číslo 6

1. Už jste pracoval/a ve školství v jiné profesi?

Ne, nepracovala

2. Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?

Sedm let.

3. Jak jste se k práci dostal/a? (chtěl/a jsem sám/sama, na popud někoho...)

Sama.

4. Jaké vzdělání jste k výkonu této práce absolvoval/a?

Kurz pro asistenty pedagoga.

5. Pracujete s jedním nebo více dětmi?

S více dětmi.

6. S jakým dítětem/děťmi pracujete? (diagnóza, doporučení)

Především s chlapcem s PAS. Někdy pomáhám i jiným dětem, ale chlapec je moje priorita.

7. Jaké projevy chování se u dítěte/děti projevují?

Vzteky, plačtivost, smutek, zádumčivost, náladovost.

8. Jak podporujete a motivujete dítě v činnosti?

Odměnou – slovní pochvalou, drobným dárečkem, výhledem na činnost, kterou má rád.

9. Používáte k práci nějaké pomůcky a jaké? Držíte se doporučení poradny?

Používám nějaké tabulky, snažím se držet doporučení pedagogicko-psychologické poradny.

10. Jak se vám spolupracuje s pedagogy?

Většinou dobře.

11. Jaká je vaše spolupráce s rodiči?

S maminkou výborná, otec s nimi nežije.

12. Cítíte podporu a ocenění ze strany zaměstnavatele?

Ano a jsem za to ráda.

13. Jaký máte názor na inkluzi? Co to podle vás znamená?

V mém případě inkluze ano, ale ne vždy je vhodná, tedy dle mého názoru

14. Co je vaší náplní práce? (jaké máte pravomoci, samostatnost apod.)

Nyní jsem u dětí v páté třídě, jsem hodně samostatná.

15. Cítíte, jestli je vaše práce důležitá? Myslíte, že má smysl?

Ano cítím, že je pro mě tato práce důležitá, a hlavně vím a vidím, že má smysl.

16. Jaké máte cíle ve své profesi? (kam chcete dítě dovést)

Do deváté třídy a být mu oporou ve škole.

17. Co je podle vás největším přínosem vaší práce pro školství a inkludované děti?

Tím že jsme.

Polostrukturovaný rozhovor k bakalářské práci

AP v MŠ a na prvním stupni ZŠ číslo 7

1. Už jste pracoval/a ve školství v jiné profesi?

Ne, nepracovala.

2. Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?

Od března roku 2022.

3. Jak jste se k práci dostal/a? (chtěl/a jsem sám/sama, na popud někoho...)

Oslovila mě škola Smíškova v souvislosti s příchodem ukrajinských uprchlíků na doporučení, že mám vystudovaný ukrajinský jazyk a literaturu.

4. Jaké vzdělání jste k výkonu této práce absolvoval/a?

Kurz pro asistenty pedagoga

5. Pracujete s jedním nebo více dětmi?

Na starost mám více dětí.

6. S jakým dítětem/děťmi pracujete? (diagnóza, doporučení)

Děti ukrajinské národnosti.

7. Jaké projevy chování se u dítěte/děti projevují?

Jedná se o děti bez poruchy. Jde o děti s odlišným mateřským jazykem a v souvislosti s tím se projevuje často nepochopení, které vede v důsledku k nesoustředění se. Někdy nezáměrně pracovat, vymlouvat se na nepochopení.

8. Jak podporujete a motivujete dítě v činnosti?

Vysvětluji proč daný úkol děláme a co se tím naučíme. Vysvětluji zadání, poskytnu podporu, když má dítě s úkolem obtíže. Pokud se nesoustředí změním chvíli činnost.

9. Používáte k práci nějaké pomůcky a jaké? Držíte se doporučení poradny?

Pracovní listy, obrázky, kartičky, různé hry, knížky. V poradně byla pouze jedna žačka, ale nebyla shledána žádná porucha. Nějaká doporučení poradna napsala. Doporučení je nové, ale určitě mám v plánu dodržovat stanovená doporučení.

10. Jak se vám spolupracuje s pedagogy?

Pedagogové jsou vstřícní, tak se mi s nimi spolupracuje dobře. Kdykoliv poskytnou radu, když je potřeba.

11. Jaká je vaše spolupráce s rodiči?

Komunikace s rodiči funguje bez obtíží. Kdykoliv napíši, co je potřeba, vyjdou vstříc.

12. Cítíte podporu a ocenění ze strany zaměstnavatele?

Ano.

13. Jaký máte názor na inkluzi? Co to podle vás znamená?

Podle mého názoru myšlenka je bezesporu dobrá, ale v současně nastaveném modelu se mi nezdá jako plně funkční. Podle mého názoru se jedná o vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v běžných základních školách společně s ostatními dětmi s respektováním jejich odlišností.

14. Co je vaší náplní práce? (jaké máte pravomoci, samostatnost apod.)

Pomáhám dětem především s výukou českého jazyka, samostatnost mám docela značnou. Částečně pracuji samostatně, částečně na pokyny pedagoga, který připraví práci, kterou má dítě udělat. Dále hodně komunikuji s rodiči, kdy je informuji o dění ve škole a předávám informace od pedagogů.

15. Cítíte, jestli je vaše práce důležitá? Myslíte, že má smysl?

Cítím, že je důležitá, protože tyto děti potřebují podporu, kterou jim bohužel pedagog nemůže poskytnout, protože na to nemá časový prostor. Z toho důvodu si myslím, že práce smysl má.

16. Jaké máte cíle ve své profesi? (kam chcete dítě dovést)

Aby zvládly český jazyk na takové úrovni, že jim vzdělávání vedené v českém jazyce nebude činit větší potíže.

17. Co je podle vás největším přínosem vaší práce pro školství a inkludované děti?

Největší přínos je dle mého názoru v tom, že bez podpory asistenta, by těmto dětem trvalo značně déle přizpůsobit se českému školství a naučit se český jazyk.

Polostrukturovaný rozhovor k bakalářské práci

AP v MŠ a na prvním stupni ZŠ číslo 8

1. Už jste pracoval/a ve školství v jiné profesi?

Nene, ve školství jsem začínala na této pozici.

2. Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?

Třetím rokem.

3. Jak jste se k práci dostal/a? (chtěl/a jsem sám/sama, na popud někoho...)

Profesi jsem znala jen z povídání a po tom, co mi přestaly vyhovovat podmínky ve stávající práci, jsem se rozhodla že vyzkouším právě tuto profesi.

4. Jaké vzdělání jste k výkonu této práce absolvoval/a?

Mám vystudovanou speciální pedagogiku, takže jsem mohla rovnou nastoupit.

5. Pracujete s jedním nebo více dětmi?

S celou třídou.

6. S jakým dítětem/děťmi pracujete? (diagnóza, doporučení)

Děti s poruchami chování, poruchami pozornosti.

7. Jaké projevy chování se u dítěte/děti projevují?

Nesoustředění, špatné zvládání emocí, nerespektování autorit.

8. Jak podporujete a motivujete dítě v činnosti?

Časté střídání učení a relaxačních prvků.

9. Používáte k práci nějaké pomůcky a jaké? Držíte se doporučení poradny?

Užíváme naučné hry, skládačky a další hravé formy učení.

10. Jak se vám spolupracuje s pedagogy?

S většinou pedagogů se mi spolupracuje výborně.

11. Jaká je vaše spolupráce s rodiči?

Rodiče moc nespolupracují, takže v této oblasti zkušenosti moc nemám.

12. Cítíte podporu a ocenění ze strany zaměstnavatele?

Ano, zaměstnavatel se k nám chová velmi pěkně.

13. Jaký máte názor na inkluzi? Co to podle vás znamená?

Inkluze dle mě nebyla pro většinu dětí šťastným rozhodnutím. Ani personální pomoc dětem situaci neulehčí natolik, aby se cítili tak komfortně, jako ve škole mezi dětmi se stejnými problémy. Jako chci říct, že někdy je vhodnější speciální školka nebo škola.

14. Co je vaší náplní práce? (jaké máte pravomoci, samostatnost apod.)

S dětmi pracuji samostatně i ve spolupráci s pedagogem. Dle náplně dne.

15. Cítíte, jestli je vaše práce důležitá? Myslíte, že má smysl?

Ano, práce má smysl určitě. Pro děti je podpora a pozornost velmi důležitá.

16. Jaké máte cíle ve své profesi? (kam chcete dítě dovést)

Především chci, aby se dítě ve školce cítilo komfortně a dostávalo to, co potřebuje.

17. Co je podle vás největším přínosem vaší práce pro školství a inkludované děti?

Pozornost a čas, který pedagog nemůže při větším počtu dětí konkrétním dětem dát. A zároveň taky další pohled na věci, které můžou dítěti pomoci látku pochopit.

Polostrukturovaný rozhovor k bakalářské práci

AP v MŠ a na prvním stupni ZŠ číslo 9

1. Už jste pracoval/a ve školství v jiné profesi?

Ne, toto je poprvé co pracuji ve školství.

2. Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?

Jako asistentka pracuji čtvrtým měsícem.

3. Jak jste se k práci dostal/a? (chtěl/a jsem sám/sama, na popud někoho...)

Dostala jsem se k této práci díky známé, která mi navrhla se o tuto pozici ucházet. Do té doby jsem o tom neuvažovala.

4. Jaké vzdělání jste k výkonu této práce absolvoval/a?

Momentálně končím studium s pedagogickým minimem.

5. Pracujete s jedním nebo více dětmi?

Pracuji s jedním dítětem, ale vlastně se zároveň věnuji celé třídě dle potřeby.

6. S jakým dítětem/děťmi pracujete? (diagnóza, doporučení)

Pracuji s chlapčkem, který má autismus.

7. Jaké projevy chování se u dítěte/děti projevují?

Chlapec byl spíše introvertní, moc se neuměl začlenit do kolektivu, nezvládal ovládat své emoce.

8. Jak podporujete a motivujete dítě v činnosti?

Snažím se mu pomoci komunikovat s ostatními dětmi, ukazovat mu, že v kolektivu je zábava, uklidňuji ho, když je třeba.

9. Používáte k práci nějaké pomůcky a jaké? Držíte se doporučení poradny?

Pomůcky nepoužívám, jde spíše o komunikaci.

10. Jak se vám spolupracuje s pedagogy?

Pracuje se mi s nimi dobře. Touto dobou už znám chod dne a potřeby dětí i pedagogů.

11. Jaká je vaše spolupráce s rodiči?

Zatím jsem s rodiči neměla žádný problém, jsou velmi vstřícní.

12. Cítíte podporu a ocenění ze strany zaměstnavatele?

Cítím se dobře podpořená i oceněná. Myslím, že si mé práce asistentky velmi váží.

13. Jaký máte názor na inkluzi? Co to podle vás znamená?

Je to krásná myšlenka, ale nejsem si jistá, jestli jsme na ni ale připraveni. Inkluze vyžaduje spolupráci s asistenty a učiteli. Nemyslím, že jsou všude tyto možnosti a dostatek asistentů.

14. Co je vaší náplní práce? (jaké máte pravomoci, samostatnost apod.)

Často asistuji celé třídě, pomáhám s chodem dne, věnuji se dětem, chlapci, ke kterému jsem přiřazená a snažím se ho zařadit do kolektivu.

15. Cítíte, jestli je vaše práce důležitá? Myslíte, že má smysl?

Cítím, že je velmi důležitá. Mám radost, když vidím, jak se chlapec, kterému se věnuji, posouvá. Spíš si myslím, že bez asistentů to může být pro učitele velmi náročné a vyčerpávající.

16. Jaké máte cíle ve své profesi? (kam chcete dítě dovést)

V ideálním případě bych ho chtěla dovést do bodu, kdy už mě nebude potřebovat jako asistentku, bude samostatný a bude dobře komunikovat i spolupracovat s dětmi v kolektivu.

17. Co je podle vás největším přínosem vaší práce pro školství a inkludované děti?

Pravděpodobně pomoc učitelům i pomoc dětem v posunu.

Polostrukturovaný rozhovor k bakalářské práci

AP v MŠ a na prvním stupni ZŠ číslo 10

1. Už jste pracoval/a ve školství v jiné profesi?

Čtyři roky jsem pracovala v mateřské škole jako školní asistent, tento rok pracuji prvním rokem jako asistent pedagoga u chlapce se speciálními vzdělávacími potřebami. Je nadprůměrně inteligentní, ale co se týče socializace a komunikace, má velký problém.

2. Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?

Jak už jsem říkala, asistenta pedagoga dělám prvním rokem.

3. Jak jste se k práci dostal/a? (chtěl/a jsem sám/sama, na popud někoho...)

K asistentství jsem se dostala již před více jak pěti lety. Moje neteř měla diagnostikováno ADHD, rodina mě přesvědčila ať si udělám kurz asistenta a mohla jí pomoci. Pak jsem začala pracovat v mateřské škole jako školní asistent.

4. Jaké vzdělání jste k výkonu této práce absolvoval/a?

Absolvovala jsem kurz Asistent pedagoga, nyní si doplňuji vzdělání studiem na vysoké škole.

5. Pracujete s jedním nebo více dětmi?

Asistentství mám napsáno k určitému chlapci, jak jsem již říkala, ale na třídě je více dětí, které moji pomoc potřebují.

6. S jakým dítětem/děťmi pracujete? (diagnoza, doporučení)

Jsou to děti s odlišným mateřským jazykem, nepodnětným domácím prostředím, narušená komunikační a socializační schopnost a holčička s ADHD.

7. Jaké projevy chování se u dítěte/děti projevují?

U chlapce dochází k odmítání spolupráce s kamarády, protože se neumí pořádně vyjádřit co potřebuje a co ho trápí, u dětí s odlišným mateřským jazykem vážně mluví, u děvče s ADHD je potřeba mírnit jak v chování, tak ji i vést a správně motivovat ke společné práci.

8. Jak podporujete a motivujete dítě v činnosti?

Většinou se snažím s nimi co nejvíce komunikovat, ptát se jich na jejich pocity a potřeby, při práci, a i malém úspěchu je co nejvíce chválit a povzbuzovat.

9. Jak se vám spolupracuje s pedagogy?

Většinou je moje spolupráce s kolegyněmi celkem v pohodě. Některé jsou rády za mou pomoc i nad rámec mých povinností.

10. Jaká je vaše spolupráce s rodiči?

Bohužel s rodiči přijdu do styku úplně minimálně, na žádost ředitelky s rodiči komunikují pouze učitelky, které moje poznatky rodičům tlumočí.

11. Používáte k práci nějaké pomůcky a jaké? Držíte se doporučení PPP?

Snažím se používat veškeré pomůcky, které jsou na třídách dostupné a samozřejmě se řídím i doporučeními z poradny. Většinou se jedná o komunikační tabulky, pracovní listy.

12. Jaký máte názor na inkluzi? Co to podle vás znamená?

Dle mého názoru není inkluze úplně špatná. Bohužel ale je někdy vyžadována od rodičů i poraden velmi na sílu a ztrácí smysl. Neříkám, že každé dítě nemá nárok na vzdělání, ale ne každé dítě je schopné se vzdělávat v běžném mateřských a základních školách. Pokud se v těchto zařízeních trápí dítě, ale doplácí na to i intaktní děti, přijde mi inkluze zcela nesmyslná.

13. Cítíte, jestli je vaše práce důležitá? Myslíte, že má smysl?

Dělám svoji práci ráda, cítím, že pro děti, které moji pomoc potřebují je zcela důležitá a jsem ráda, když za námi vidím i sebemenší úspěch a nějaký výsledek.

14. Co je vaší náplní práce? (jaké máte pravomoci, samostatnost apod.)

V současné době mám ve své práci velkou svobodu a volnost. Tudíž mohu s dětmi dělat to, co cítím, že je potřeba. Samozřejmě, že vše konzultuji se svými kolegyněmi, které mají hlavní slovo.

15. Jaké máte cíle ve své profesi? (kam chcete dítě dovést)

Jako jeden z hlavních úkolů jsem si předsevzala doplnit a zvýšit své vzdělání, abych všem těmto dětem co nejvíce porozuměla. Mým cílem je vždy dítě dovést co nejdál a pokusit se rozvíjet všechny jeho možnosti.

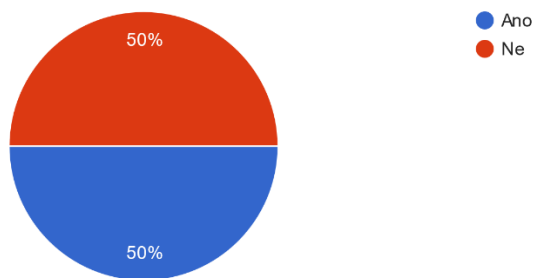
16. Cítíte podporu a ocenění ze strany zaměstnavatele?

Bohužel co se týče zaměstnavatele necítím takovou podporu, jakou bych chtěla a myslím, že i zasloužila. Nedostávám tolik prostoru v komunikaci s rodiči, jakou bych potřebovala i přesto, že v mojí náplni práce tyto pravomoci uvedeny jsou.

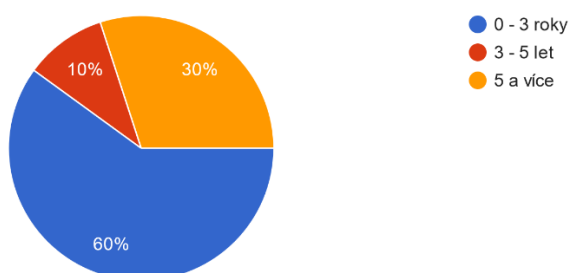
17. Co je podle vás největším přínosem vaší práce pro školství a inkludované děti?

Co se týče asistentů všeobecně, tak tvrdím a stojím si za tím, že pokud bude inkluze i nadále trvat, je naše místo ve školství nezastupitelné. Nejen pro pedagogy, kteří nemají tolik času a prostoru se dětem se speciálními vzdělávacími potřebami věnovat, ale i pro tyto samotné děti.

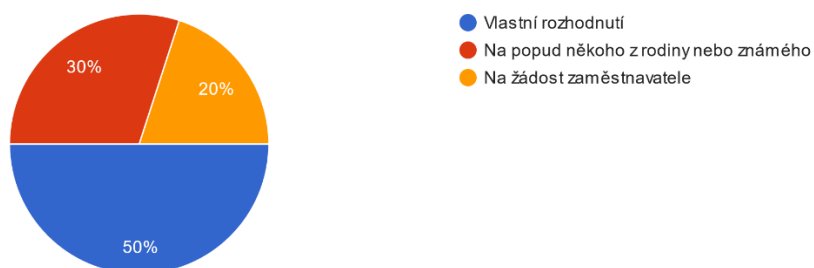
Příloha B

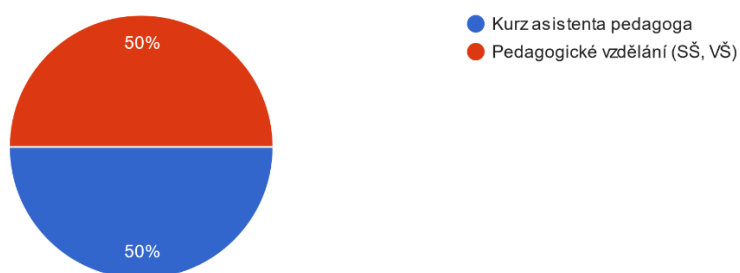
Graf č. 1– Zkušenosti ve školství

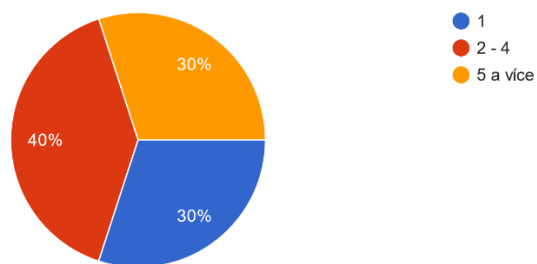
Graf č. 2– Délka praxe ve školství jako AP

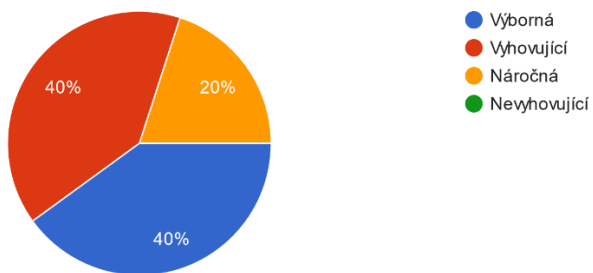
Graf č. 3–Důvod, proč pracuji jako asistent pedagoga

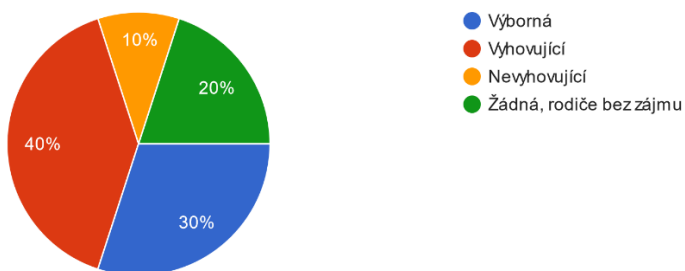
Graf č. 4– Nejvyšší dosažené vzdělání k výkonu této práce

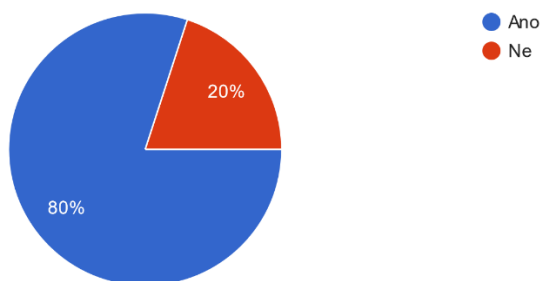
Graf č. 5– Počet dětí, kterým poskytujete pomoc

Graf č. 6– Spolupráce s pedagogem

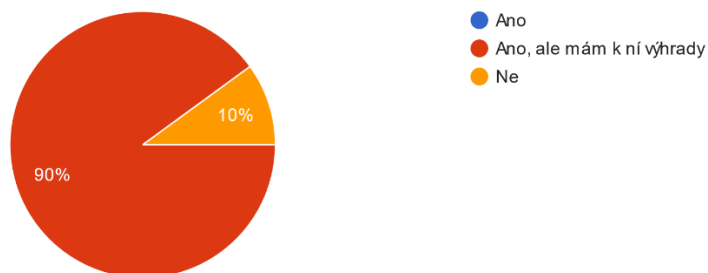

Graf č. 7– Spolupráce s rodiči

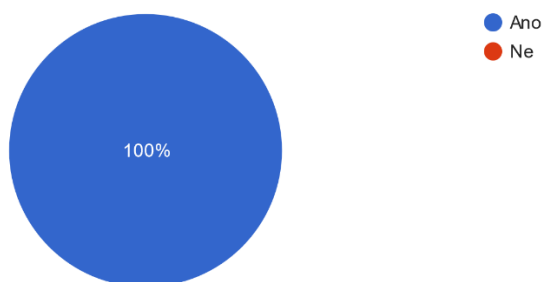

Graf č. 8– Využíváte doporučení PPP, SPC a dané pomůcky

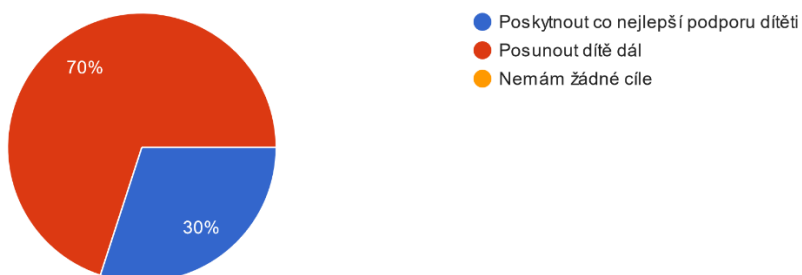

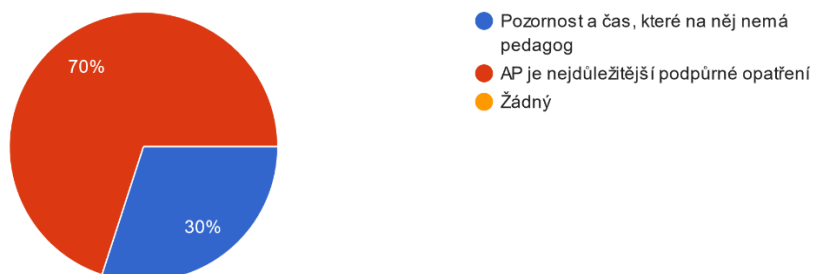
Graf č. 9– Souhlasíte s inkluzí do běžných školských zařízení?

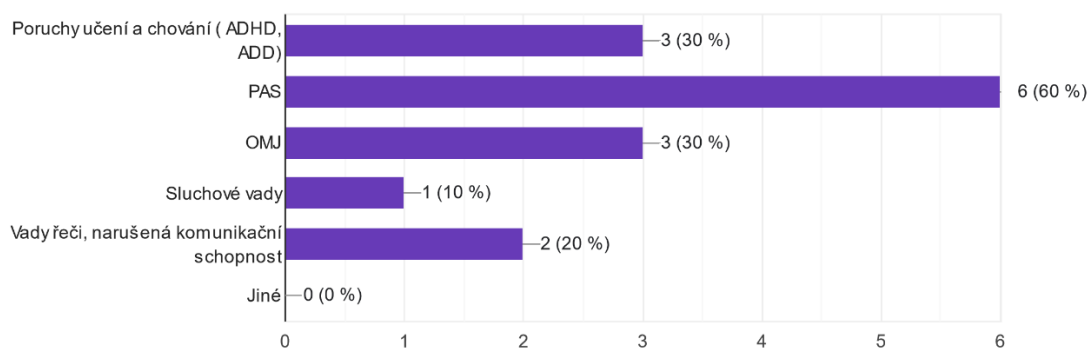
Graf č. 10– Myslíte, že má Vaše práce smysl?

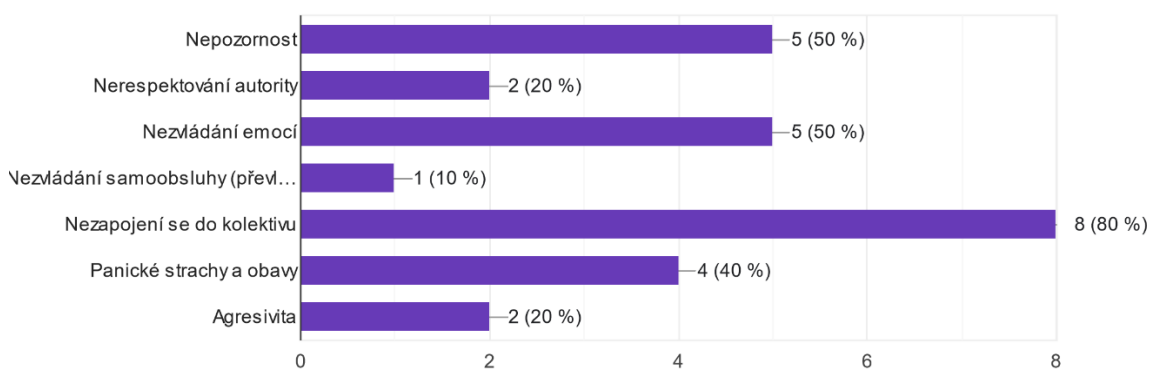
Graf č. 11– Cíl Vaší práce?

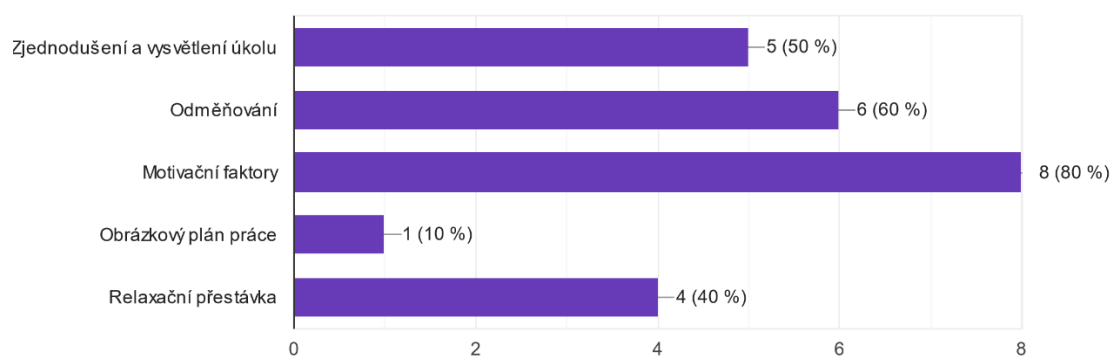
Graf č. 12– Přínos Vaší práce pro školství

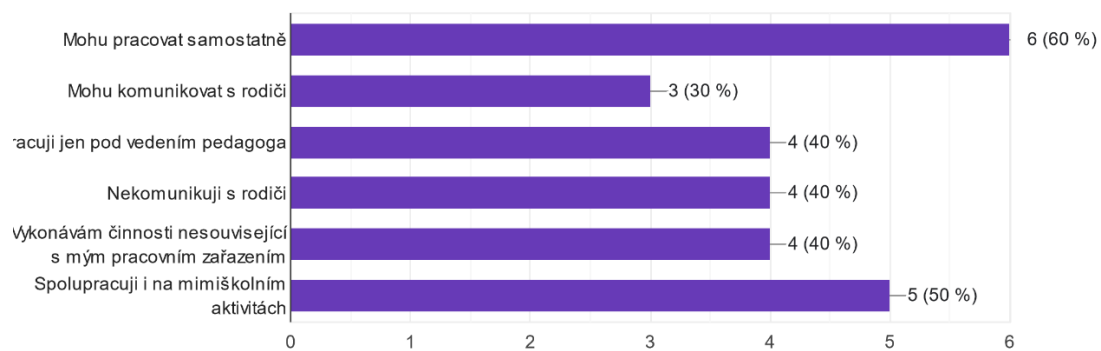
Graf č.13– Diagnóza svěřeného dítěte

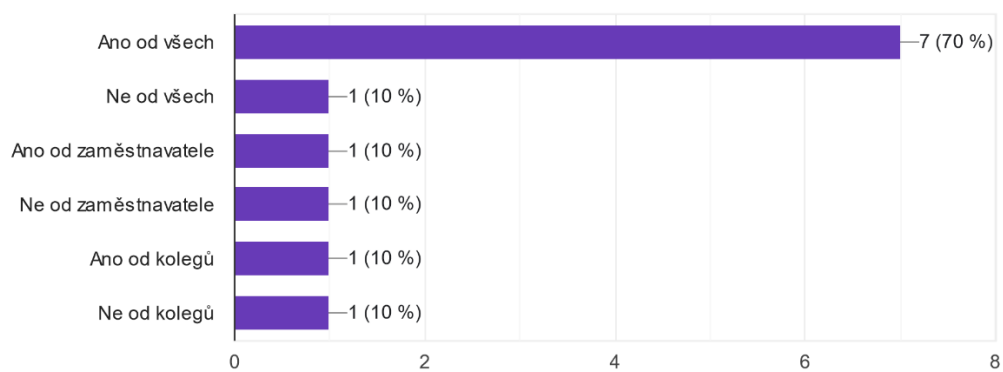
Graf č.14– Projevy chování dítěte

Graf č.15– Podpora dítěte

Graf č. 16– Vaše pracovní náplň, pravomoci

Graf č. 17– Cítíte ocenění ze strany zaměstnavatele a kolegů?